

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

DLA PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU GMINY ORNETA NA LATA 2016-2023

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

**DLA PROJEKTU
STRATEGII ROZWOJU GMINY ORNETA
NA LATA 2016-2023**

Skład autorski:

Maciej Mikulski

Agata Andrzejewska

Spis treści

1.	Streszczenie.....	6
2.	Wprowadzenie	9
1)	Cel opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko	9
2)	Napotkane problemy i braki informacji	9
3)	Zagadnienia metodyczne	9
4)	Podstawy prawne.....	10
3.	Analiza Strategii Rozwoju Gminy Ornetą na lata 2016-2023	12
1)	Podstawowe informacje o Strategii	12
2)	Analiza powiązań Strategii z innymi dokumentami strategicznymi.....	14
4.	Stan środowiska	20
1)	Położenie i ogólna charakterystyka obszaru	20
2)	Rzeźba terenu, warunki geologiczne i krajobraz	20
3)	Gleby	21
4)	Wody powierzchniowe.....	21
5)	Wody podziemne	22
6)	Klimat	22
7)	Różnorodność biologiczna	22
8)	Ochrona przyrody, w tym obszary Natura 2000	23
9)	Zabytki.....	30
10)	Stan środowiska – analiza problemowa.....	31
11)	Cele i priorytety środowiskowe, rozwój zrównoważony	33
5.	Analiza skutków realizacji postanowień Strategii	35
1)	Wprowadzenie	35
2)	Zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji dokumentu	35
3)	Oddziaływanie ustaleń projektowanej Strategii na środowisko	35
6.	Warianty alternatywne	43
7.	Propozycje metod oceny skutków realizacji strategii	44
8.	Rozwiązania zapobiegające, minimalizujące i kompensujące.....	45
9.	Wnioski.....	51
10.	Źródła	52
11.	Załączniki.....	53

1. Streszczenie

Celem sporządzenia niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016-2023* jest ocena stanu środowiska obszaru, objętego projektowanym opracowaniem, możliwego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska przewidzianych w tym projekcie działań oraz wskazanie możliwych działań zaradczych – zapobiegających oraz minimalizujących.

Strategia Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016 – 2023 jest dokumentem opracowanym przez przedstawicieli Urzędu Gminy, jednostek Gminnych, organizacji pozarządowych, mediów, przedsiębiorców i rolników. Projektowany dokument obejmuje kluczowe zagadnienia, niezbędne do określenia wieloletniego programu rozwoju Gminy. Część diagnostyczna projektu ma formę analizy przeglądowych danych demograficznych i statystycznych. W części planistycznej sformułowano najistotniejsze cele rozwoju Gminy w zakładanym horyzoncie czasowym, zidentyfikowane na podstawie analizy SWOT/TOWS. Projektowany dokument ma charakter kierunkowy i – poza nielicznymi wyjątkami - nie wskazuje konkretnych zadań ani nie precyzuje lokalizacji działań. W dokumencie zidentyfikowano następujące cele strategiczne:

- I. Wysoka jakość zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury publicznej, usług publicznych oraz optymalne wykorzystanie potencjału przestrzeni gminy do rozwoju;
- II. Budowa więzi społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, w tym wspieranie ekonomii społecznej;
- III. Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa ekologicznego.

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016 – 2023* jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Ustawa OOŚ), która transponuje zapisy dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w niniejszej prognozie, zgodnie z zapisami Ustawy OOŚ uzgodniono z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Olsztynie.

W prognozie określono aktualny stan środowiska w Gminie oraz zidentyfikowano zagrożenia, które mogą wynikać z realizacji zakładanych w projektowanym dokumencie celów i działań. Zgodnie z zaleceniem, wyrażonym w uzgodnieniu RDOŚ w Olsztynie, w prognozie zidentyfikowano cele i priorytety środowiskowe istotne dla gminy Orneta w odniesieniu do zakładanych kierunków rozwoju Gminy i wynikających z nich działań.

Zgodnie z zapisami Ustawy OOŚ, w prognozie oceniono możliwe oddziaływania realizacji celów, wskazanych w Strategii na poszczególne elementy środowiska, w tym na: różnorodność biologiczną, integralność obszarów chronionych, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki oraz dobra materialne. Ponieważ projektowany dokument ma ogólny, kierunkowy charakter, analiz dokonano na również ogólnym poziomie - dla poszczególnych typów działań i charakterystycznych dla nich oddziaływań na środowisko.

W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzono, że realizacja celów, określonych w Strategii, generalnie przyczyni się do poprawy stanu środowiska Gminy Orneta. Korzystne dla środowiska będą przede

wszystkim działaniom w obszarze poprawy gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej oraz dbałość o zrównoważone zagospodarowanie przestrzenne. Z pewnymi działaniami, zależnie od ich indywidualnego charakteru i lokalizacji, mogą jednakże być związane pewne oddziaływania negatywne. Działania takie to przede wszystkim inwestycje infrastrukturalne oraz rozwój turystyki. Szczegółowy opis oddziaływań został przedstawiony w odpowiednich, poświęconych poszczególnym komponentom środowiska częściach prognozy.

W prognozie podjęto także próbę zidentyfikowania oddziaływań skumulowanych - czyli zmian w środowisku wywołanych wpływem proponowanych działań w połączeniu z innymi oddziaływaniami obecnymi i przewidzianymi do realizacji w przyszłości. Ze względu na ogólny charakter projektowanej Strategii, formułowanie wniosków w tym zakresie może mieć jednak także wyłącznie orientacyjny, ogólny charakter. Kumulacja oddziaływań jest prawdopodobna, jeżeli będą one zlokalizowane w obrębie już istniejących lub przewidywanych w przyszłości działań lub infrastruktury.

W ramach prac nad prognozą przeanalizowano także możliwość ewentualnego wystąpienia transgranicznych oddziaływań na środowisko. Stwierdzono, że nie istnieje ryzyko wystąpienia takich oddziaływań w związku z realizacją projektowanego dokumentu.

Kolejnym zagadnieniem, jakie rozpatrzono, było zaniechanie realizacji Strategii. Brak realizacji Strategii nie spowoduje znaczących negatywnych zmian w środowisku w stosunku do sytuacji, w której projektowana Strategia zostanie przyjęta. Przeciwnie, wdrożenie Strategii może przyczynić się do poprawy stanu środowiska Gminy. Analizowany projekt porządkuje kierunki rozwoju Gminy i prezentuje je w przejrzysty sposób na tle istniejących problemów i możliwości (analiza SWOT/TOWS). Brak realizacji dokumentu może zatem oznaczać dla Gminy utrudnienia o charakterze organizacyjnym i – w konsekwencji - wpłynąć raczej na tempo zmian w Gminie, nie zaś na ich kierunek.

Przedstawienie wariantów alternatywnych dla projektowanej Strategii z punktu widzenia skutków środowiskowych jest trudne. Działania objęte Strategią, jako całość, realizowane zgodnie z przepisami i zasadami ochrony środowiska powinny wpłynąć na poprawę stanu środowiska gminy Ornetą. Sformułowanie na podstawie zidentyfikowanych problemów i zasobów gminy Ornetą bardziej prośrodowiskowej, jednocześnie uwzględniającej potrzeby analizowanego obszaru kompozycji działań, wydaje się niemożliwe.

W przypadku bardzo ogólnego, kierunkowego opracowania jakim jest projektowana Strategia nie jest adekwatne tworzenie osobnego systemu monitoringu skutków środowiskowych. Do monitoringu wdrożenia planowanych działań można zastosować wyniki, uzyskiwane w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska z zastrzeżeniem, że obrazuje on skutki wdrażania wszystkich obowiązujących w danym miejscu planów. Ponieważ projektowana Strategia obejmuje niewielki obszar, istotne – i możliwe - jest zwracanie odpowiedniej uwagi przez władze Gminy na doraźne skutki realizowanych działań – i reagowanie w razie potrzeb. Pośrednim, źródłem wiedzy o środowiskowych skutkach realizacji Strategii, w stosunku do działań inwestycyjnych może być jej wymierny efekt w postaci np. liczby gospodarstw podłączonych do sieci kanalizacyjnej, czy długości sieci wodociągowej. Dodatkowo można rozważyć przeprowadzanie ankiet wśród mieszkańców (oraz ewentualnie turystów), w celu zbadania ich stosunku do walorów środowiskowych gminy i świadomość konieczności ich ochrony.

Na podstawie przeprowadzonych analiz wskazano zalecenia, jakie powinny spełniać działania realizowane w ramach projektowanej Strategii. Ich spełnienie powinno sprawić, że Strategia będzie opracowaniem przyczyniającym się do poprawy stanu środowiska w gminie Ornetą.

Zasadnicze wnioski, płynące z przeprowadzonych analiz, są następujące:

- Projektowana Strategia jest dokumentem ogólnym, pozbawionym wskazań przestrzennych. Zalecenia odnośnie zagospodarowania przestrzeni Gminy zostały sformułowane w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy (obecnie obowiązują dwie, odrębne części Studium – dla części wiejskiej i części miejskiej). Zapisy projektowanej Strategii są zgodne ze Studium, ale żaden z tych dokumentów nie jest bezpośrednio podstawą do realizacji konkretnych przekształceń lub inwestycji.
- Realizacja projektowanej Strategii generalnie przyczyni się do zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko.
- Działania potencjalnie stwarzające ryzyko negatywnych oddziaływań na środowisko to działania o charakterze infrastrukturalnym oraz rozwój turystyki.
- Przy odpowiednim planowaniu działań, znaczący negatywny wpływ na środowisko projektowanych działań może praktycznie nie wystąpić.

2. Wprowadzenie

1) Cel opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko

Celem sporządzenia niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016-2023* jest ocena aktualnego stanu środowiska i problemów środowiskowych w gminie Orneta, zbadanie możliwego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska przewidzianych w tym projekcie działań oraz wskazanie możliwych działań zaradczych – zapobiegających oraz minimalizujących oraz – ewentualnie – kompensujących. Zadania te zostały zrealizowane na poziomie szczegółowości adekwatnym do poziomu szczegółowości projektu *Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016-2023*.

2) Napotkane problemy i braki informacji

Zasadniczą kwestią, wpływającą na ostateczny kształt niniejszej prognozy, jest niezwykle ogólny charakter projektowanego dokumentu. Brak identyfikacji konkretnych przedsięwzięć i działań oraz brak wskazań lokalizacyjnych (oprócz pojedynczych przypadków, przy czym lokalizacja jest określona raczej orientacyjnie) sprawiły, że możliwe było dokonanie analiz wyłącznie teoretycznych. W ten sposób określono typy projektów, jakie mogą być potencjalnie realizowane oraz sformułowano ogólne wnioski, dotyczące uwarunkowań i skutków środowiskowych realizacji tych projektów. Dokładniejsze analizy i oceny wpływu poszczególnych działań na poszczególne komponenty środowiska będą mogły zostać wykonane dopiero po bardziej precyzyjnym ustaleniu ich charakteru i lokalizacji, na etapie pozyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, o ile będzie ona wymagana.

3) Zagadnienia metodyczne

Część inwentaryzacyjna niniejszej prognozy została sporządzona z wykorzystaniem informacji, znajdujących się w innych dokumentach strategicznych i planistycznych, sporządzonych dla analizowanego obszaru lub jego części oraz w opracowaniach statystycznych i problemowych. Na tej podstawie, mając na uwadze zapisy projektu *Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016-2023* – przedstawiono istotne z punktu widzenia tego dokumentu informacje odnośnie aktualnego stanu środowiska w gminie.

Ze względu na wskazany wyżej ogólny charakter projektowanego dokumentu, wnioskowanie odnośnie ewentualnych oddziaływań przeprowadzono w oparciu o wiedzę ekspercką, dotyczącą typowych oddziaływań na środowisko, związanych z realizacją określonych typów działań.

Na podstawie ogólnych informacji, przedstawionych w projektowanej *Strategii*, dotyczących celów strategicznych i operacyjnych oraz kluczowych działań, podjęto próbę identyfikacji możliwych typów przedsięwzięć i działań, jakie mogą być realizowane w ich ramach. Następnie pogrupowano działania według możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko na takie, w przypadku których jest ono prawdopodobne, oraz takie, w przypadku których takie oddziaływania nie wystąpią. Wyróżniono także grupę działań, których skutki środowiskowe będą pozytywne.

W przypadku grupy działań, co do których stwierdzono możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko, zidentyfikowano możliwe oddziaływania i przedstawiono je w odniesieniu do elementów środowiska, wskazanych w zapisach Ustawy OOS. Wzięto także pod uwagę także możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań skumulowanych.

W dalszej części prognozy rozpatrzono także możliwe środki zaradcze – zapobiegające i ograniczające negatywne oddziaływania oraz ewentualne środki kompensujące. Ze względu na ogólny charakter dokumentu, także w tym przypadku rozważania miały charakter modelowy, teoretyczny. Rozważono także możliwość zastosowania rozwiązań alternatywnych oraz odniesiono się do zagadnienia możliwych skutków braku realizacji projektowanego dokumentu.

Zgodnie z zaleceniem, wyrażonym w uzgodnieniu RDOŚ w Olsztynie, w prognozie zidentyfikowano także cele i priorytety środowiskowe istotne w odniesieniu do zakładanych kierunków rozwoju Gminy i wynikających z nich działań (zagadnienie to zostało opisane w rozdziale 3.11).

4) Podstawy prawne

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016 – 2023* jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Ustawa OOS), która transponuje zapisy dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Prognoza zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Ponadto prognoza określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, unijnym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz

pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki
- dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia również:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z wymogami Ustawy OoŚ, zakres i stopień szczegółowości niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko został także uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Olsztynie. Uzgodnienia tych organów zostały załączone do niniejszego opracowania.

Ponieważ realizacja części celów Strategii będzie wymagała prowadzenia działań o charakterze inwestycyjnym, podczas analiz uwzględniono także zapisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, transponującego zapisy dyrektywy 2011/92/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko wraz ze zmianami wprowadzonymi w 2014 r. W zakresie ochrony przyrody uwzględniono ustawę z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

3. Analiza Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016-2023

1) Podstawowe informacje o Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016 – 2023 jest dokumentem przedstawiającym zasoby i problemy Gminy oraz sformułowaną - na podstawie ich identyfikacji - wizję rozwoju. Projektowany dokument obejmuje zatem zagadnienia kluczowe dla rozwoju Gminy w perspektywie wieloletniej. Część diagnostyczna projektu ma formę analizy przeglądowych danych demograficznych i statystycznych. W części planistycznej sformułowano najistotniejsze cele rozwoju Gminy w zakładanym horyzoncie czasowym, zidentyfikowane na podstawie analizy SWOT/TOWS. Projektowany dokument ma charakter kierunkowy i nie wskazuje (oprócz nielicznych, wskazanych niżej, przypadków) konkretnych zadań ani nie precyzuje lokalizacji działań.

Wizja rozwoju Gminy Orneta to:

Funkcjonalna Gmina, budująca spójność zróżnicowanych potencjałów rozwoju do :

- ✓ *Tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości,*
- ✓ *Rozwoju atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania,*
- ✓ *Rozwoju kapitału społecznego,*
- ✓ *Rozwoju funkcji turystycznych i funkcji kulturowego centrum Warmii,*
- ✓ *Rozwoju funkcji usługowych w zakresie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa mieszkańców, aktywnych form spędzania czasu wolnego,*
- ✓ *Rozwoju marki ORNETA i MODY NA ORNETĘ jako przestrzeni o wyjątkowej atrakcyjności turystycznej, zamieszkania i inwestowania.*

W celu zrealizowania tej wizji w projektowanej Strategii wyznaczono następujące cele strategiczne:

- I. Wysoka jakość zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury publicznej, usług publicznych oraz optymalne wykorzystanie potencjału przestrzeni gminy do rozwoju;
- II. Budowa więzi społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, w tym wspieranie ekonomii społecznej;
- III. Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa ekologicznego.

W obrębie każdego z tych celów będą realizowane cele operacyjne, przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela 1. Cele strategiczne i cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Orneta na lata 2016-2023

Cele strategiczne	Cele operacyjne
<p>Wysoka jakość zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury publicznej, usług publicznych oraz optymalne wykorzystanie potencjału przestrzeni gminy do rozwoju</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprawna sieć komunikacyjna poprzez sprawną infrastrukturę drogową i towarzyszącą 2. Infrastruktura ochrony środowiska oraz dziedzictwa kulturowego, racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego 3. Gospodarka niskoemisyjna i energia odnawialna 4. Nowoczesny i sprawny system edukacji, w tym przedszkolnej oraz szkolnictwa zawodowego 5. Rozwój infrastruktury i usług opieki zdrowotnej, opieki społecznej i bezpieczeństwa publicznego 6. Rozwój cyfryzacji 7. Rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, rekreacyjnej, turystycznej i sportowej 8. Skuteczna promocja gminy Orneta
<p>Budowa więzi społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, w tym wspieranie ekonomii społecznej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stymulowanie rozwoju lokalnego i inicjatyw lokalnych, w tym wspieranie przedsięwzięć w obszarze ekonomii społecznej 2. Wdrożenie mechanizmów partycypacji społecznej 3. Zintegrowany system wspierania grup defaworyzowanych 4. Rewitalizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 5. Wzrost dostępności do kultury oraz oferty edukacyjnej 6. Wdrożenie instrumentów włączenia społecznego seniorów 7. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego 8. Wzmacnianie więzi lokalnych i regionalnych, w tym instytucjonalnych
<p>Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa ekologicznego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie przestrzeni gminnej do rozwoju przedsiębiorczości, w tym wzmacnianie funkcji Strefy Przedsiębiorczości (włączanej do Specjalnej Strefy Ekonomicznej) 2. Rozwój instytucji otoczenia biznesu, w tym skuteczny system inkubacji przedsiębiorczości 3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy 4. Wzmacnianie i rozwój lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy 5. Ekologiczne rolnictwo 6. Rozwój oferty turystycznej, opartej o zasoby przyrodnicze, kulturowe, ekologię

W obrębie każdego z celów operacyjnych zdefiniowano kluczowe działania. Zostały one omówione w części ocennej niniejszego opracowania. W przeważającej mierze zostały one określone w sposób ogólny. W projektowanej Strategii zostały wskazane bardziej precyzyjnie następujące działania o charakterze inwestycyjnym, w tym działania o możliwej do zidentyfikowania (przynajmniej orientacyjnie) lokalizacji:

- Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową.
- Modernizacja oczyszczalni ścieków wraz z rozbudową kanalizacji sanitarnej (sieć kanalizacyjna w kierunku stacji uzdatniania wody) oraz odnowieniem istniejących sieci.
- Rewitalizacja przyrodnicza obszarów wokół cieków i zbiorników wodnych, zwłaszcza rzeki Pasłęki, Drwęcy, jeziora Mieczowego.

- Rozwój infrastruktury rekreacyjnej wokół Jeziora Mieczowego
- Rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej, opartej o funkcjonujące produkty turystyczne (szlak fortyfikacji Trójkąta Lidzbarskiego, Napoleoński, Kopernikowski, sieć Cittaslow, szlak rowerowy *green velo*)
- Wykorzystanie obszarów Natura 2000, obszarów cennych przyrodniczo do rozwijania turystyki jako alternatywnych źródeł dochodów na obszarach wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki
- Wykorzystanie jeziora Mieczowego, doliny chronionego krajobrazu rzeki Pasłęki, obszarów NATURA 2000 oraz pozostałych miejsc cennych przyrodniczo do rozwoju turystyki aktywnej.

2) Analiza powiązań Strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Przeanalizowano zapisy następujących dokumentów:

Dokumenty międzynarodowe (UE):

Strategia Europa 2020, w której ustalono pięć nadrzędnych celów, które UE ma osiągnąć do 2020 roku. Obejmują one zatrudnienie, badania i rozwój, klimat i energię, edukację, integrację społeczną i walkę z ubóstwem. Strategia zawiera również siedem tzw. inicjatyw przewodnich. Są to: innowacje, gospodarka cyfrowa, zatrudnienie, młodzież, polityka przemysłowa, ubóstwo i oszczędne gospodarowanie zasobami.

Dokumenty krajowe:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, wskazująca jako cele: rozwój inteligentny, rozwój zrównoważony oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, wskazująca przede wszystkim na konieczność wykorzystania potencjału endogennego w planowaniu rozwoju regionów i subregionów, budowanie specjalizacji oraz partnerstw pomiędzy instytucjami publicznymi, przedsiębiorcami i społecznościami.

Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, która do najważniejszych wyzwań zalicza działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju; przystosowanie do zmian klimatu oraz ochronę różnorodności biologicznej.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020 (projekt), którego celem jest poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju.

Program wodno-środowiskowy kraju stanowiący realizację wymagań wskazanych w Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego

działania w dziedzinie polityki wodnej, służący osiągnięciu dobrego stanu wód.

Krajowy plan gospodarki odpadami, którego celem jest dojście do systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, w którym realizowane są zasady gospodarki odpadami, a w szczególności zasada przede wszystkim zapobiegania powstawaniu odpadów, a następnie przygotowania do ponownego użycia, recyklingu, innych metod odzysku, unieszkodliwiania, przy czym najmniej pożądanym sposobem zagospodarowania odpadów jest składowanie.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 wyznaczający następujące cele: 1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest; 2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; 3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych – którego celem jest budowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku wskazująca m. in. Kierunki takie jak: poprawa efektywności energetycznej czy rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Krajowy Plan Działań na rzecz rozwoju energetyki odnawialnej, który określa krajowe cele w zakresie udziału energii ze źródeł odnawialnych zużyte w sektorze transportowym, sektorze energii elektrycznej, sektorze ogrzewania i chłodzenia w 2020 r., uwzględniając wpływ innych środków polityki efektywności energetycznej na końcowe zużycie energii oraz odpowiednie środki, które należy podjąć dla osiągnięcia krajowych celów ogólnych w zakresie udziału OZE w wykorzystaniu energii finalnej.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w którym przewidziano wsparcie m.in. małych i średnich gospodarstw rolnych poprzez wykorzystanie różnorodności biologicznej, specyficznych walorów polskiej wsi, innowacji oraz współpracy rolników i instytucji. Dofinansowaniem mogą być objęte inwestycje z zakresu m.in. gospodarki wodno-ściekowej, budowy i modernizacji dróg lokalnych, odnawiania zabytków, małej infrastruktury świadczącej o tożsamości kulturowej i specyfice regionu oraz energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii. Wspierane będą także przedsięwzięcia z zakresu m.in. zachowania lokalnego dziedzictwa i rozwoju infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej.

Program rozwoju turystyki do 2020 roku - program wykonawczy do Strategii Innowacyjności i Efektywności Rozwoju „Dynamiczna Polska 2020” Cel ten zostanie osiągnięty dzięki realizacji czterech celów operacyjnych: rozwój innowacyjności, atrakcyjności, jakości usług i produktów turystycznych, jako czynnika konkurencyjnej gospodarki; wzmocnienie aktywności społecznej i przedsiębiorczości w sektorze turystyki oraz zwiększenie kompetencji kadr; promocja priorytetowych obszarów turystycznych kraju i regionów oraz specjalizacji gospodarczych opartych na turystyce; zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska

Dokumenty wojewódzkie:

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020, w której wyróżniono trzy priorytety strategiczne: konkurencyjną gospodarkę, otwarte społeczeństwo i nowoczesne sieci.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, którego cele

obejmują następujące obszary: gospodarka i kształcenie kadr, poprawa sytuacji na rynku pracy, poprawa dostępu do usług publicznych, energia i efektywność energetyczna, środowisko przyrodnicze, wypełnianie luk w systemie transportowym, rewitalizacja miast i ich ubogich społeczności oraz ograniczanie ubóstwa w regionie.

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018, którego celem strategicznym jest ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Priorytety i kierunki działań to: I. Doskonalenie działań systemowych II. Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych III. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016, którego cele główne to: 1. utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB; 2. zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska; 3. zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów; 4. wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów; 5. współpraca z ministrem właściwym do spraw środowiska przy prowadzeniu bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami (BDO); 6. minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych przy jednoczesnym zwiększaniu ilości tych odpadów poddawanych procesom odzysku; 7. rozwój systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020, w którym sformułowano założenia koniecznych działań w zakresie bezpiecznej, czasowej eksploatacji oraz usuwania i unieszkodliwiania (składowania) wyrobów/odpadów azbestowych na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 r. (projekt) -cel główny tej strategii brzmi: „Turystyka staje się wiodącą, synergiczną dziedziną gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego, wywierając pozytywny wpływ na rozwój wielu innych sektorów gospodarki regionu”. Kierunki strategiczne to: 1. Synergia kultury i turystyki 2. Kreatywność w turystyce 3. Turystyka inteligentna 4. Eko trendy w turystyce.

Dokumenty powiatowe:

Strategia rozwoju powiatu lidzbarskiego na lata 2001-2016, zgodnie z którą rozwój powiatu zależeć będzie od przemian w rolnictwie, gospodarce turystycznej, edukacji oraz w przetwórstwie i przemyśle. Działania powinny być ukierunkowane na wykluczenie najistotniejszych zagrożeń środowiska. Łączenie przestrzeni przyrodniczej z zasobami kulturowymi będzie podstawą powstania atrakcyjnej i ciągłej przestrzennie strefy turystyczno-krajobrazowej. Szczególną rolę pełnić będą obszary wiążące szereg atrakcji i możliwości (wypoczynku, edukacji, prowadzenia inwestycji). Pożądane jest zalesianie najstabszych gleb oraz specjalizacja rolnictwa w kierunku hodowli bydła i produkcji mleka. Istotne znaczenie ma powiązanie gospodarki rolnej z zakładami przetwórczymi oferującymi atrakcyjne produkty spełniające standardy europejskie. Uzupełnieniem dochodów gospodarstw wiejskich może być rozwój agroturystyki. Czynnikiem rozwoju turystyki mają być imprezy kulturalne, głównie w miastach oraz zasoby dziedzictwa kulturowego. Na terenach wiejskich, w miejscu występowania podziemnych wód zmineralizowanych, istnieje szansa rozwoju funkcji uzdrowiskowej. W zakresie środowiska jako ważne zagadnienia wskazano zapobieganie problemom ekologicznym dotyczącym gospodarki wodno-ściekowej, zapewnienie czystości wód (zwłaszcza rzek Łyny i Pasłęki) oraz powietrza a także neutralizację i zagospodarowanie odpadów bytowych.

Program Ochrony Środowiska powiatu lidzbarskiego na lata 2004-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2020, którego cele to: ochrona zasobów wodnych i osiągnięcie standardów jakości wód; ochrona gleb i zasobów kopalin; ochrona bioróżnorodności i walorów przyrodniczo-krajobrazowych, rozwój i racjonalne korzystanie z zasobów leśnych; zmniejszanie uciążliwości hałasu dla otoczenia; osiągnięcie standardów jakości powietrza m.in. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz właściwa gospodarka odpadami.

Dokumenty gminne:

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Orneta – tereny wiejskie

Dla części wiejskiej gminy przewidziano następujące cele:

1. Cele ekologiczne i kulturowe:

- Ochrona walorów i warunków funkcjonowania oraz ciągłości przestrzennej systemów ekologicznych w celu zwiększenia atrakcyjności obszaru miasta i gminy do rozwoju funkcji turystycznej;
- Ochrona jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych dla celów rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zabezpieczenia zasobów wód w niezmiennym stanie dla przyszłych pokoleń;
- Powiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez, stwarzanie warunków do bezpośredniego kontaktu ze środowiskiem, na terenach o wysokich walorach przyrodniczych.
- Ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych w celu wzbogacenia oferty turystycznej obszaru gminy. Zachowanie ładu przestrzennego w jednostkach osadniczych w celu tworzenia współczesnych wartości kulturowych.

2. Cele społeczno-gospodarcze:

- Zaktualizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego przez wykorzystanie położenia geograficznego miasta i gminy;
- Tworzenie nowych miejsc pracy w celu zminimalizowania bezrobocia oraz podniesienia poziomu życia mieszkańców miasta i gminy;
- Rozwój funkcji gospodarczych w oparciu o istniejące potencjały zawarte w walorach przyrodniczych obszaru miasta i gminy.

3. Cele rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej:

- Zaspokojenie potrzeb ludności w mieście i gminie poprzez dostarczanie odpowiedniej ilości i jakości infrastruktury technicznej;
- Poprawa warunków technicznych układu komunikacyjnego zewnętrznego i wewnętrznego w celu zwiększenia atrakcyjności dla inwestorów oraz polepszenia dostępności do usług mieszkańcom;
- Likwidowanie kolizji między funkcjonowaniem ekosystemów, a działalnością człowieka przez tworzenie sprawnych i na odpowiednim poziomie systemów infrastruktury technicznej.

Z punktu widzenia ochrony środowiska istotnym zagadnieniem jest postulat powiązania istniejących, rozdrobnionych kompleksów leśnych w ciągi ekologiczne. Na ich obrzeżach gmina zakłada możliwość stworzenia całorocznej bazy noclegowej do wykorzystania przez różne grupy turystów (szkoły zielone, szkoły przetrwania itp). Do zalesienia powinny być przeznaczone w pierwszej kolejności grunty rolne o małej przydatności rolniczej. Nie należy wprowadzać zalesień w zwarte kompleksy gruntów rolnych, natomiast możliwe jest wprowadzanie zadrzewień śródpolnych.

Dużo miejsca poświęcono w Studium kwestii ochrony zabytków, oraz niematerialnego dziedzictwa

kulturowego. Studium zawiera wiele szczegółowych wskazań w tym zakresie, w tym zalecenie dostosowania współczesnych funkcji do wartości zabytkowych zespołów i obiektów oraz eliminacji funkcji uciążliwych.

W zakresie rolnictwa wskazywane jest utrzymywanie rozwoju dużych gospodarstw na terenach o korzystnych warunkach przyrodniczo rolniczych poza obszarami chronionymi. Na obszarach wrażliwych na antropopresję (objętych ochroną) postuluje się wprowadzanie rolnictwa ekologicznego. Ponadto walory przyrodniczo krajobrazowe sprzyjają rozwojowi agroturystyki. Inną dziedziną powiązaną z rolnictwem, ważną z punktu widzenia rozwoju gminy, wskazaną w Studium jest rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego i przechowalnictwa w oparciu o lokalne produkty.

Turystyka w gminie ma być przede wszystkim turystyką krajoznawczą. Funkcja ta powinna się rozwijać w oparciu o istniejące jednostki osadnicze. Zakłada się też rozwój innych form turystyki ze szczególnym uwzględnieniem przedłużenia sezonu rekreacyjnego na cały rok. Nowe zainwestowanie turystyczne powinno być realizowane na terenach uzbrojonych w pełną infrastrukturę techniczną.

Dopuszcza się eksploatację występujących na obszarze gminy złóż (występują one także na obszarze miasta) zgodnie z obowiązującym prawem geologicznym oraz przepisami w zakresie ochrony przyrody.

W Studium wskazano tereny predystynowane do rozwoju energetyki wiatrowej, wskazując jednak, że lokalizacja siłowni wiatrowych w planach miejscowych oraz zakres inwestycji winny być ustalone na podstawie studiów krajobrazowych, określających wpływ inwestycji na zachowanie krajobrazu kulturowego i sąsiadujące z inwestycją zabytki.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Orneta. Miasto Orneta

Obszar miasta jest obszarem wielofunkcyjnym. Przewiduje się tu przede wszystkim rozwój funkcji miejskich: miejsca pracy oraz rynku zbytu, rozwój wszystkich form przedsiębiorczości i usług.

W Studium dla Miasta Orneta przewidziano następujące działania:

- Zagospodarowanie nowych terenów na cele zabudowy mieszkaniowej (jedno- i wielorodzinnej) oraz mieszkaniowo-usługowej i produkcyjno-usługowej;
- Zagospodarowanie terenów w otoczeniu jeziora Mieczowego, w szczególności obszaru położonego na północ od jeziora, w tym powstawanie nowych inwestycji o funkcji usługowej (w tym obiektów gastronomicznych oraz sportowych);
- Wprowadzenie systemu publicznej zieleni urządzonej, w tym powstawanie tras pieszych, dróg rowerowych oraz obiektów małej gastronomii;
- Wprowadzenie obszarów przestrzeni publicznych w postaci miejsc koncentracji usług ogólnomiejskich, a także terenów sportowo-rekreacyjnych;
- Modernizacja układu komunikacyjnego miasta, w tym wprowadzenie obwodnicy miasta;
- Modernizacja sieci infrastruktury technicznej oraz przyłączanie nowych terenów inwestycyjnych do systemów infrastrukturalnych.

Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Orneta na lata 2004 – 2010 z perspektywą na lata 2011 – 2020 - w dokumencie, zgodnie z wymogami ustawy *Prawo ochrony środowiska*, określono cele i priorytety ekologiczne oraz rodzaj i harmonogram działań oraz środki i źródła finansowania potrzebne do realizacji ustalonych celów. Najistotniejsze zagadnienia to: rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej, zmniejszenie emisji gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza, ograniczanie środowiskowych skutków związanych z wytwarzaniem odpadów. Inne zadania to podniesienie poziomu świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz kształtowanie przestrzeni przyrodniczej, m.in. w związku z wdrażaniem systemu Natura 2000. Szczegółowe cele i priorytety przedstawiono w rozdziale 3.11.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Gminy Orneta na lata 2012 – 2032, określający warunki sukcesywnego usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i Gminy Orneta. Zakłada się usunięcie tej substancji do roku 2032 dzięki realizacji następujących działań: przeprowadzenie inwentaryzacji azbestu na terenie miasta i Gminy Orneta, w wyniku której określona zostanie jego ilość oraz stopień pilności w zakresie usunięcia, informowanie o szkodliwości

wyrobów zawierających azbest oraz bezpiecznym jego usuwaniu, mobilizowanie właścicieli obiektów, w których zinwentaryzowano azbest do jego usunięcia, podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy na usunięcie, transport oraz utylizację azbestu i wyrobów zawierających azbest, sukcesywne usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i Gminy Orneta, monitorowanie realizacji Programu, okresową weryfikację oraz aktualizację Programu.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Orneta na lata 2001-2015, Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Orneta, Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Orneta. W dokumentach tych założono: rewitalizację Starego Miasta w Ornece; Modernizację infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, (w tym zagospodarowanie turystyczne jeziora Mieczowego oraz zagospodarowanie turystyczne doliny rzeki Drwęca Warmińska oraz ciek wodnego łączącego jezioro z rzeką); inne działania z zakresu rozwoju turystyki, w tym budowę i oznakowanie tras turystycznych; zagospodarowanie terenów wokół zbiornika wodnego oraz budowę obiektów infrastruktury turystycznej oraz renowację terenów zielonych i budowę mostów i kładek na trasach turystycznych oraz punktów widokowych; rozbudowę sieci centralnego ogrzewania w mieście Orneta; wymianę sieci wodociągowej i włączów studni sieci kanalizacyjnej w mieście Orneta; modernizację dróg, placów i chodników w mieście Orneta; budowę wiat i zatok autobusowych oraz budowę i przebudowę sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta.

Projektowana Strategia nie obejmuje wszystkich zagadnień opisywanych w wymienionych dokumentach. Zagadnienia istotne z punktu widzenia ochrony środowiska są w niej ujęte w sposób bardziej ogólny. W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzono jednak, że projekt Strategii w kwestii zagadnień, których dotyczy, jest spójny z zapisami wymienionych dokumentów strategicznych. Z punktu widzenia realizacji postanowień projektowanej Strategii, najistotniejszymi opracowaniami są obowiązujące: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Orneta tereny wiejskie* oraz *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - miasto Orneta*, które nadają planowanym działaniom kontekst przestrzenny.

Należy zauważyć, że znaczna część obszaru gminy Orneta objęta jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Od jakości tych dokumentów, prawidłowego wprowadzania do nich zmian i zgodnego z dobrymi praktykami planistycznymi opracowywania nowych takich dokumentów będzie zależała w dużej mierze jakość przestrzeni miasta i gminy Orneta.

4. Stan środowiska

1) Położenie i ogólna charakterystyka obszaru

Gmina miejsko-wiejska Orneta leży w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie lidzbarskim. Graniczy z gminami: Godkowo, Lidzbark Warmiński, Lubomino, Miłakowo, Pieniężno, Płoskinia oraz Wilczęta. Obszar Gminy to 244,13 km². Gminę tworzy dwadzieścia sołectw, w obrębie których zlokalizowanych jest 29 miejscowości, w tym miasto Orneta. Wg danych GUS, w Gminie na koniec roku 2014 zamieszkiwało 12397 osób, w tym 9057 osób w mieście Orneta. Przez teren gminy przebiegają drogi krajowe: 507, 509, 513 i 528 oraz linia kolejowa jednotorowa relacji Olsztyn-Braniewo. Na terenie gminy dominują małe podmioty gospodarcze. Produkcja przemysłowa to głównie niewielkie zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego i inne, oparte na przetwórstwie surowców lokalnych. Większość zakładów przemysłowych skoncentrowana jest w mieście Orneta.

2) Rzeźba terenu, warunki geologiczne i krajobraz

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski autorstwa J. Kondrackiego (2001) obszar gminy Orneta, jest położony w przeważającej części w megaregionie Niżu Wschodnioeuropejskiego, prowincji Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego, podprowincji Pobrzeża Wschodniobałtyckie w makroregionie Niziny Staropruskiej w dwóch mezoregionach: północna część – w mezoregionie Wzniesienia Górowskie, zachodnia i południowo-zachodnia część - w mezoregionie Równiny Orneckiej, Południowo-wschodni kraniec gminy należy do prowincji Pas Pojezierzy Bałtyckich, makroregionu Pojezierze Mazurskie i mezoregionu Pojezierze Olsztyńskie.

Obszar północnej części gminy to wysoczyzna morenowa falista, zbudowana przede wszystkim z glin zwałowych. Na południe od Wzniesień Górowskich rozciąga się obszar sandrowy - Równina Ornecka. We wschodniej części obszaru występują wydmy. Część gminy należąca do Pojezierza Olsztyńskiego to wysoczyzna morenowa zbudowana głównie z piasków lodowcowych. Pomiędzy ciągami moren czołowych występują obszary zastoiskowe. Największe z nich znajdują się na zachód od Wojciechowa, na północ od doliny Młyńskiej Strugi oraz samej dolinie, na południe od wsi Krzykały oraz na północ od Osetnika. Obszar Gminy przecinają doliny rzeczne o przebiegu równoleżnikowym: Drwęcy Warmińskiej, Wałszy i Młyńskiej Strugi. Rzeki te są dopływami Pasłęki, płynącej wzdłuż zachodniej granicy gminy.

Większość obszaru gminy, w szczególności na Równinie Orneckiej, charakteryzuje się ukształtowaniem płasko – równinnym i nisko falistym. Wzniesienia zwykle nie przekraczają 70 m n.p.m. Doliny rzek są wąskie i dość głęboko wcięte. W rejonie Karbowa dochodzą one do 106 m n.p.m. Miasto Orneta leży na cyplu pomiędzy głęboko wciętymi dolinami Drwęcy Warmińskiej i potoku, wypływającego z Jeziora Mieczowego.

Na terenie gminy znajdują się cztery udokumentowane złoża kopalin. Są to dwa złoża surowców ilastych - Orneta i Bogatyńskie, złożo piasków kwarcowych Mingajny oraz złożo kruszywa naturalnego Kaszyny. Ponadto wstępnie udokumentowane zostało złożo kredy jeziornej Wierzchy A. Złoża nie są eksploatowane.

3) Gleby

Na obszarze Gminy przeważają gleby brunatne. Stanowią one 80 % użytków rolnych. Oprócz gleb brunatnych występują czarne ziemie właściwe i zdegradowane, mady, gleby pseudobielicowe, gleby mułowo – torfowe i torfowe, gleby murszowo – mineralne oraz gleby glejowe. Gleby brunatne właściwe występują głównie na obszarze wysoczyzny morenowej w rejonie Henrykowa i Miłakowa na północy gminy, pomiędzy Karbowem i Opinem na południowym – wschodzie gminy oraz na obszarach sandrowych. Gleby brunatne wylugowane i kwaśne występują na pozostałych terenach wysoczyzny. Czarne ziemie występują przede wszystkim na obszarach zastoiskowych i na wysoczyźnie morenowej koło Henrykowa i Miłakowa. Gleby hydromorficzne rozproszone są na terenie całej gminy występując głównie w dolinach rzecznych i zagłębieniach bezodpływowych.

Gleby gminy są stosunkowo żyzne. Warunki glebowe na terenie gminy Orneta na tle województwa warmińsko-mazurskiego można uznać za dość korzystne. Najkorzystniejsze warunki dla rolnictwa występują w północnej i środkowo - zachodniej części gminy.

4) Wody powierzchniowe

Obszar gminy leży w dorzeczu rzeki Pasłęki, należącej do zlewni Zalewu Wiślanego. Dolina rzeki Pasłęki stanowi zachodnią granicę gminy. Przez obszar gminy przepływają jej prawostronne dopływy. Największe z nich to Wałsza, przepływająca przez północny fragment obszaru gminy oraz Drwęca Warmińska, przepływająca przez centrum gminy. Pasłęka ma źródła na wysokości na Pojezierzu Olsztyńskim. Całkowita długość rzeki wynosi 169 km, z czego na terenie gminy znajduje się odcinek o długości około 40,5 km.

Drwęca Warmińska oraz Wałsza charakteryzują się dużymi nieregularnościami przepływu. Pomimo znacznych przepływów średnich, przepływy niskie są niewielkie. Mogą one być poniżej tzw. zasobów nienaruszalnych, co może niekorzystnie wpływać na ekosystemy tych rzek. w północnej części gminy, na granicy z gminą Pieniężno, w obrębie kompleksu leśnego, znajduje się jezioro Taftowo – największy zbiornik wodny na Równinie Orneckiej. Powierzchnia jeziora wynosi 83,8 ha. Jest ono płytkie, co wpływa na jego zarastanie (najsilniejsze w południowej części) i warunkuje wysoką podatność na degradację. Na terenie gminy znajduje się także Jezioro Mieczowe. Jest ono zbiornikiem powyrobowym, powstałym w okresie międzywojennym w wyniku zalania kopalni gliny. Jezioro Mieczowe ma powierzchnię 6,3 ha i jest stosunkowo płytkie. Średnia głębokość zbiornika wynosi 2,5 m, w najgłębszych miejscach 8m.

Główne ciekły Gminy, Drwęca oraz Pasłęka, zostały objęte w 2014 roku badaniem jakości Jednolitych Części Wód w ramach monitoringu diagnostycznego (*Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku, WIOŚ w Olsztynie, 2015*). Obie rzeki były badane poza obszarem gminy Orneta. Badanie objęło JCW „Pasłęka od wypływu ze zb. Pierzchały do ujścia”. Na badanym odcinku znajdują się obszary chronione: rezerwat przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Pasłęki” (PLB280002), oraz Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Rzeka Pasłęka” (PLH280006). Potencjał ekologiczny wód oceniony w oparciu o elementy biologiczne i fizykochemiczne, a także substancje syntetyczne i niesyntetyczne z grupy 3.6., był umiarkowany. Decydujący wpływ miały wskaźniki biologiczne (makrofity oraz makrobezkręgowce bentosowe). Klasyfikacja stanu chemicznego, wykonana częściowo na podstawie badań dziedzicznych z 2012 roku, kwalifikowała JCW do stanu dobrego. Wymagania dla obszarów chronionych nie zostały spełnione. Stan jednolitej części wód określono jako zły. Badanie objęło także część wód rzeki Drwęcy – JCW „Drwęca do jez. Drwęckiego z jez. Ostrowin”. Jest to silnie zmieniona JCW. Przepływa przez obszar Natura 2000 „Dolina Drwęcy” (PLH 280001). Stan ekologiczny i chemiczny tej JCW określono jako dobry. O klasyfikacji zdecydowały elementy biologiczne – fitobentos i makrobezkręgowce bentosowe oraz wskaźniki fizykochemiczne. Zostały także spełnione wymagania dla

obszarów chronionych. Generalnie stan JCW oceniono jako dobry.

5) Wody podziemne

Na terenie gminy eksploatowane są głównie warstwy wodonośne zalegające w osadach czwartorzędowych oraz lokalnie wody z głębszych poziomów trzeciorzędowych (głównie miocenijskich). Na większości obszaru gminy wodonośność (wydajność potencjalnej studni wierconej) wynosi 10 – 30 m³/h, lokalnie dochodzi do 50 m³/h, a w rejonie Mingajn – do 70 m³/h. Głębokość ujęć wynosi zwykle 30 – 100 m. Szczególnie dużymi wydajnościami charakteryzują się poziomy wodonośne zalegające na terenie położonym na południe od Ornety (rejon Karkajmy – Kolonia Orneta – Karbowo). Eksploatowane są tam, obok poziomów czwartorzędowych, także trzeciorzędowe poziomy wodonośne. Wodonośność ich sięga 70 – 120 m³/h. Głębokość studni na ogół wynosi 100 – 160 m. Jakość wód podziemnych eksploatowanych na terenie gminy jest na ogół średnia. Zawierają one zwykle ponadnormatywną ilość żelaza i wymagają uzdatnienia.

Według kwalifikacji wykonanych na Mapach hydrogeologicznych Polski 1:50 000, na większości obszaru gminy stopień zagrożenia głównego poziomu wodonośnego zanieczyszczeniami z powierzchni określa się jako niski lub bardzo niski. Jest on na ogół dobrze lub średnio izolowany od powierzchni terenu osadami o słabej przepuszczalności, lub na terenach o słabej izolacji nie stwierdzono ognisk zanieczyszczeń. Na części obszarów gminy ten stopień zagrożenia jest średni, w wyniku obecności dwu pasów słabej izolacji głównego poziomu wodonośnego, z ogniskami zanieczyszczeń na powierzchni. Pas zachodni - o rozciągłości południkowej - przebiega wschodnim skrajem gminy, a w jego obrębie znajdują się miejscowości Osetnik, Dąbrówka, Bażyny, Klusajny, Drwęczno, Bogatyńskie. Pas środkowy przebiega równoleżnikowo przez środek obszaru gminy i obejmuje Ornety, Krosno, a kończy się na południe od Mingajn.

Na obszarze województwa warmińsko - mazurskiego występują wody chlorkowo-sodowe. Część województwa, w której leży gmina Orneta to obszar perspektywiczny pod względem występowania wód mineralnych o znaczeniu leczniczym.

6) Klimat

Według podziału R. Gumińskiego, obszar Gminy leży w obrębie wschodnio-bałtyckiej dzielnicy klimatycznej. Średnia roczna temperatura osiąga wartość około 7°C. Średnia temperatura stycznia wynosi około -3°C, a lipca - 17°C. Okresu wegetacyjny trwa około 200 dni. W ciągu roku występuje około 45 dni mroźnych, w które temperatura maksymalna jest niższa od 0°C. Dni pogodnych (o zachmurzeniu równym i niższym od 2 – w 10 stopniowej skali zachmurzenia nieba) jest niewiele - około 30 (Polska: 40 – 50 dni w roku). Dni pochmurnych (o zachmurzeniu równym lub większym od 8) jest około 150 – głównie w listopadzie. Średnia roczna suma opadów wynosi około 600 mm. Najwięcej opadów przypada w miesiącach letnich (70 mm w lipcu), a najmniej w miesiącach zimowych (30 mm w lutym). Okres zalegania pokrywy śniegowej trwa od około 60 do 90 dni w roku. Dominują wiatry z kierunku południowego, południowo – zachodniego i zachodniego. Latem przeważają wiatry zachodnie, wiosną południowo – zachodnie, natomiast jesienią i zimą południowe.

7) Różnorodność biologiczna

Teren Gminy jest urozmaicony pod względem siedliskowym. Gmina jest obszarem przede wszystkim rolniczym. Użytki rolne zajmują około 58 % powierzchni. Ponad 2/3 użytków rolnych to grunty orne. Pozostała część to pastwiska i łąki. W Gminie jest bardzo niewiele sadów. Około 1/3 powierzchni Gminy

zajmują lasy. Kompleksy leśne są ułożone równoleżnikowo. Generalnie charakteryzuje je rozdrobnienie i rozproszenie. Największy kompleks znajduje się w północno-wschodniej części Gminy. Większe kompleksy leśne występują również na południe od Ornety i na zachód od Bażyn – nad Pastęką. Zadrzewienia występują także wzdłuż cieków w pobliżu terenów podmokłych oraz wzdłuż dróg. Wśród siedlisk dominuje bór mieszany świeży (około 45 % powierzchni leśnej) oraz las mieszany wilgotny (około 1/3 powierzchni lasów). Udział pozostałych siedlisk nie przekracza 5% (w tym najczęściej boru świeżego). W drzewostanach przeważa sosna (ponad 30 %). Ponadto występują licznie (około 10%): osika, świerk, olsza czarna, dąb, buk oraz brzoza. Na terenie miasta Orneta, w dolinie Drwęcy Warmińskiej oraz dolinach dopływów rosną głównie graby, buki, olchy, wierzby i brzozy. Nad Jeziorem Mieczowym, na brzegach cieków i starorzeczy znajdują się stanowiska roślinności hydrofilowej – przede wszystkim trzciny i sitowia. W obrębie miasta znajduje się kilka skwerów o charakterze parkowym. Na obszarze miasta znajdują się także ogrody działkowe o dużym zróżnicowaniu roślinności.

Rzeki, strumienie, obszary podmokłe i oczka wodne sprawiają, że środowisko Gminy jest urozmaicone i sprzyja różnorodności biologicznej. Lasy i grunty leśne na terenie Gminy wchodzi w skład Nadleśnictwa Orneta. Na terenie Nadleśnictwa występują m.in. bóbr europejski i wydra. Spośród zwierząt wymienionych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, na tym obszarze można także spotkać wilki. Wśród ssaków owadożernych występują tu jeź wschodni, kret, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka. Nietoperze to: gacek brunatny, borowiec wielki i karlik malutki. Wśród gryzoni, oprócz bobra europejskiego, można spotkać wiewiórkę, popielicę, karczownika ziemnowodnego, mysz badyłarkę, mysz zaroślową oraz smużkę. Wszystkie wymienione wyżej gatunki są objęte ochroną ścisłą, z wyjątkiem kreta i karczownika ziemnowodnego, które są objęte ochroną częściową. Ponadto na terenie Nadleśnictwa Orneta występują: zając szarak, lis, jenot, borsuk, gronostaj, tchórz, kuna leśna, kuna domowa, łasica oraz – gatunek obcy - norka amerykańska. Parzystokopytne to dzik, jelen, sarna, łoś.

Znajdują się tu stanowiska ptaków objętych ochroną strefową: bociana czarnego, orła białego i orlika krzykliwego – gatunki lęgowe, a także kani czarnej oraz kani rudej. Wśród gatunków lęgowych ptaków w Nadleśnictwie Orneta występują m.in. perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, perkozek, bocian biały, krzyżówka, krakwa, jarząbek, derkacz, łyska, żuraw, grzywacz, siniak, kukułka, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł duży, dzięciołek, jemioluszką, rudzik, słowik szary, trzciniak, rokitniczka, łośówka, kapturka, mysikrólik, szpak, sójka, wilga, trznadel, dziwonina, potrzos. Ptaki niełęgowe, a występujące na terenie Nadleśnictwa Orneta to m.in. jastrząb, krogulec, trzmielojad, myszołów zwyczajny, kobuz, słonka, łabędź niemy, świstun, gągoł, nurogęś, błotniak stawowy, mewa śmieszka, mewa pospolita, zięba, grubodziób, gil. Wszystkie wymienione gatunki ptaków są objęte ochroną ścisłą.

Spośród gadów występują tu: padalec zwyczajny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata. Płazy to: traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna oraz żaby: wodna, jeziorkowa, trawna. Wszystkie wymienione wyżej gatunki gadów i płazów są objęte ścisłą ochroną. [opracowano na podstawie *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Orneta – tereny wiejskie*].

8)Ochrona przyrody, w tym obszary Natura 2000

Obszary chronione w gminie Orneta to:

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pastęki:

Obszar obejmuje tereny wschodniej i południowo-wschodniej części Gminy, w tym dolinę rzeki Pastęki, dolinę rzeki Wałszy w pobliżu ujścia oraz przyujściowy odcinek doliny rzeki Drwęcy Warmińskiej i jej dopływu spod Kolonii Orneta. Na Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Pastęki obowiązują

postanowienia rozporządzenia Nr 147 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki (Dz. Urz. Woj. W-M nr 179 z 2008r.).

W zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych Obszaru wymagane jest:

1. pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, przestojów, drzew dziuplastych oraz części drzew obumarłych aż do całkowitego ich rozkładu;
2. zwiększanie istniejącego stopnia pokrycia terenów drzewostanami, w szczególności na terenach porolnych tam, gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to możliwe; sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej; tworzenie i utrzymywanie leśnych korytarzy ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków;
3. utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach; budowa zbiorników małej retencji jako zbiorników wielofunkcyjnych, w szczególności podwyższających różnorodność biologiczną w lasach;
4. zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradel, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych; niedopuszczanie do ich nadmiernego wykorzystania dla celów produkcji roślinnej lub sukcesji;
5. stopniowe usuwanie gatunków obcego pochodzenia, chyba że zaleca się ich stosowanie w ramach przyjętych zasad hodowli lasu;
6. ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; w przypadkach stwierdzenia obiektów i powierzchni cennych przyrodniczo (stanowiska rzadkich i chronionych roślin, zwierząt, grzybów oraz pozostałości naturalnych ekosystemów) wnioskowanie do właściwego organu o ich ochronę;
7. opracowanie i wdrażanie programów czynnej ochrony oraz reintrodukcji i restytucji gatunków rzadkich, zagrożonych;
8. wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych Obszaru to:

1. maksymalne ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne; niedopuszczanie do przeorywania użytków zielonych; propagowanie powrotu do użytkowania łąkowego gruntów wykorzystywanych dotychczas jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżek terenowych;
2. preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi;
3. ochrona zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, parków wiejskich, oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;
4. zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych;
5. zachowanie zbiorowisk wydmowych, śródpolnych muraw napiaskowych, wrzosowisk i psiar;
6. melioracje odwadniające, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, dopuszczalne tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodnoblotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków;
7. eliminowanie nielegalnego eksploataowania surowców mineralnych oraz rekultywacja terenów powyrobiskowych; w szczególnych przypadkach, gdy w wyrobisku ukształtowały się właściwe biocenozy wzbogacające lokalną różnorodność biologiczną, przeprowadzenie rekultywacji nie jest wskazane, zalecane jest podjęcie działań ochronnych w celu ich zachowania;
8. utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów wodnych Obszaru to:

1. zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi;
2. tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogenych i zwiększenia różnorodności biologicznej;
3. prowadzenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko w zakresie niezbędnym dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej;
4. ograniczanie zabudowy na krawędziach wysoczyznowych, w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowej oraz ochrony krawędzi tarasów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi;
5. rozpoznanie okresowych dróg migracji zwierząt, których rozwój związany jest bezpośrednio ze środowiskiem wodnym (w szczególności płazów) oraz podejmowanie działań w celu ich ochrony;
6. wznoszenie nowych budowli piętrzących na ciekach, rowach i kanałach (retencja korytowa) poprzedzane analizą bilansu wodnego zlewni;
7. zapewnienie swobodnej migracji rybnom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących;
8. utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych;
9. ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenażowych i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn;
10. opracowanie i wdrożenie programów reintrodukcji, restytucji, czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi;
11. zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą;
12. zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.

Na Obszarze wprowadza się ponadto (z pewnymi wyłączeniami) następujące zakazy:

1. zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
3. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
4. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
5. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
6. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
7. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
8. lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych

zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej:

Obejmuje zalesiony pas położony równoleżnikowo od doliny Wałszy, przez jezioro Tafty do wschodniej granicy gminy na południe od miejscowości Mingajny. Na Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej obowiązują postanowienia rozporządzenia Nr 32 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej (Dz. Urz. Woj. W-M nr 71 z 2008r.).

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych obejmują:

1. pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, przestojów, drzew dziuplastych oraz części drzew obumarłych aż do całkowitego ich rozkładu;
2. zwiększanie istniejącego stopnia pokrycia terenów drzewostanami, w szczególności na terenach porolnych tam, gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to możliwe; sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej; tworzenie i utrzymywanie leśnych korytarzy ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków;
3. utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łęgach; budowa zbiorników małej retencji jako zbiorników wielofunkcyjnych, w szczególności podwyższających różnorodność biologiczną w lasach;
4. zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych; niedopuszczanie do ich nadmiernego wykorzystania dla celów produkcji roślinnej lub sukcesji;
5. stopniowe usuwanie gatunków obcego pochodzenia, chyba że zaleca się ich stosowanie w ramach przyjętych zasad hodowli lasu;
6. ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; w przypadkach stwierdzenia obiektów i powierzchni cennych przyrodniczo (stanowiska rzadkich i chronionych roślin, zwierząt, grzybów oraz pozostałości naturalnych ekosystemów) wnioskowanie do właściwego organu o ich ochronę;
7. opracowanie i wdrażanie programów czynnej ochrony oraz reintrodukcji i restytucji gatunków rzadkich, zagrożonych;
8. wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych to:

1. maksymalne ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne; niedopuszczanie do przeorywania użytków zielonych; propagowanie powrotu do użytkowania łąkowego gruntów wykorzystywanych dotychczas jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżień terenowych;
2. preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi;
3. ochrona zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, parków wiejskich, oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;
4. zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych;
5. zachowanie zbiorowisk wydmych, śródpolnych muraw napiaskowych, wrzosowisk i psiar;
6. melioracje odwadniające, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, dopuszczalne tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodnobotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków;

7. eliminowanie nielegalnego eksploataowania surowców mineralnych oraz rekultywacja terenów powyrobiskowych; w szczególnych przypadkach, gdy w wyrobisku ukształtowały się właściwe biocenozy wzbogacające lokalną różnorodność biologiczną, przeprowadzenie rekultywacji nie jest wskazane, zalecane jest podjęcie działań ochronnych w celu ich zachowania;
8. utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów wodnych to:

1. zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi;
2. tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej;
3. prowadzenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko w zakresie niezbędnym dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej;
4. ograniczanie zabudowy na krawędziach wysoczyznowych, w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowej oraz ochrony krawędzi tarasów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi;
5. rozpoznanie okresowych dróg migracji zwierząt, których rozwój związany jest bezpośrednio ze środowiskiem wodnym (w szczególności płazów) oraz podejmowanie działań w celu ich ochrony;
6. wznoszenie nowych budowli piętrzących na ciekach, rowach i kanałach (retencja korytowa) winno być poprzedzone analizą bilansu wodnego zlewni;
7. zapewnienie swobodnej migracji rybnom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących;
8. utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych;
9. ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn;
10. opracowanie i wdrożenie programów reintrodukcji, restytucji, czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi;
11. zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą;
12. zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej.

Na Obszarze (z pewnymi wyłączeniami) obowiązują następujące zakazy:

1. zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
3. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
4. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
5. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwośuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

6. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
7. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
8. lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Rezerwat „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”:

Rezerwat (największy w województwie warmińsko-mazurskim) został ustanowiony w celu ochrony bobrów zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 5 stycznia 1970 r. (Mon. Pol. Nr 2 z 1970 r.) zmienianym następnie w latach 1989, 2000 i 2001. Obszar położony w granicach gminy Orneta stanowi jego wycinek. Rezerwat ma powierzchnię około 4250 ha i obejmuje rzekę Pasłękę wraz z pasem przyległych gruntów, od źródeł rzeki Pasłęki do granic m. Braniewa, wraz z trzema przepływowymi jeziorami: Sarąg, Łęguty i Isąg oraz dolnymi odcinkami dopływów: Marąg, Drwęca Warmińska i Wałsza. Na terenie gminy w skład rezerwatu wchodzi: rzeka Pasłęka, Drwęca Warmińska od miasta Orneta do ujścia, Wałsza oraz pasy gruntów położonych wzdłuż wymienionych rzek, o szerokości 100m na gruntach państwowych i 10m na gruntach prywatnych. W skład rezerwatu wchodzi także nadrzeczne lasy państwowe, znajdujące się w zarządzie Nadleśnictwa Orneta. Krajobraz rezerwatu jest zróżnicowany – znajdują się w nim odcinki przełomowe rzeki oraz nizinne, na których rzeka płynie między łąkami i torfowiskami. Oprócz bobrów w rezerwacie występuje m.in. wydra, zimorodek, pluszcz, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, nurogęś. Na terenie rezerwatu obowiązuje, między innymi, zakaz przebywania osób do tego nie upoważnionych (z wyjątkiem gruntów prywatnych) oraz zakaz wznoszenia budowli i urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Pasłęki” (PLB280002):

W granicach gminy Orneta znajduje się niewielki fragment tego obszaru. Jest to pas w zachodniej części Gminy w rejonie doliny rzeki Pasłęki. Zgodnie z ustanowionym w roku 2014 przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie planem zadań ochronnych, na terenie ostoi występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: nurogęś, błotniak stawowy, kania czarna, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, trzmielojad, samotnik, zimorodek, siniak. Kluczowym gatunkiem lęgowym jest orlik krzykliwy, którego zagęszczenie lokalnie przekracza nawet 10 par/100 km² i należy do najwyższych odnotowanych w Polsce. Za przedmioty ochrony obszaru uznano następujące gatunki ptaków: trzmielojad, kania czarna, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, orlik krzykliwy, zimorodek, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł średni, muchołówka mała, krakwa, cyranka, nurogęś, gągoł, samotnik.

Zagrożeniami dla terenów otwartych obszaru są: intensyfikacja rolnictwa; uproszczenie krajobrazu (m.in. likwidacja żywopłotów i zagajników oraz roślinności karłowatej); melioracje, osuszanie i zasypywanie; rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych związane z rolnictwem i leśnictwem; zalesianie terenów otwartych w dolinach rzecznych; zaniechanie koszenia; urbanizacja – zwłaszcza rozproszona zabudowa mieszkaniowa; produkcja energii wiatrowej.

Za zagrożenie dla terenów leśnych uznano wycinkę starodrzewu liściastego. W przypadku wód zagrożenie może stanowić działalność turystyczna, sportowa i rekreacyjna oraz związana z nią infrastruktura. Innym istotnym pośrednim zagrożeniem są nielegalne wysypiska oraz związana z ich obecnością możliwość zanieczyszczenia wód gruntowych.

Działania ochronne przewidziane w planie będą polegać na utrzymaniu stanu populacji gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony tego obszaru Natura 2000 poprzez działania związane z ochroną

czynną:

- zapobieganie sukcesji na łąkach i pastwiskach;
- wyznaczanie stref ochronnych wokół znanych stanowisk lęgowych bielika i orlika.

Działania ochronne będą również polegały na utrzymaniu lub modyfikacji metod gospodarowania poprzez:

- ograniczenie procesu niszczenia śródpolnych nieużytków, szczególnie na powierzchniach zdominowanych przez monokultury;
- zaniechanie zalesień na terenach rolniczych;
- ograniczenie lokalizowania zabudowy rozproszonej na gruntach rolniczych;
- ograniczenie nielegalnych melioracji i innych robót ziemnych w krajobrazie rolniczym;
- utrzymanie powierzchni lasów wyłączonych z użytkowania;
- zachowanie niezabudowanych brzegów jezior;
- ograniczenie spływów kajakowych.

Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty „Rzeka Pasłęka” (PLH280006):

Obszar obejmuje tereny nadrzeczne rzek Pasłęka, Wałsza i Drwęca Warmińska w zachodniej części gminy, częściowo wchodząc także w granice miasta Orneta. Powierzchnia obszaru wynosi 8 418,5 ha. Położenie, układ przestrzenny i zasięg ostoi sprawia, że może ona pełnić rolę kluczowego korytarza ekologicznego, biegnącego od centrum regionu w kierunku wybrzeża Bałtyku.

Z doliną rzeki jest związanych 9 chronionych siedlisk [3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* Podtyp 3150-1 Jeziora eutroficzne; 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* Podtyp 3150-2 Eutroficzne starorzecza i drobne zbiorniki wodne; 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*); 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe); 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*); 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *TilioCarpinetum*); 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne; 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albofragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe; 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowojesionowe (*FicarioUlmetum*)].

Jest to ważna ostoja bobra. Występuje tu także wydra. Wody Pasłęki i jej dopływów są siedliskiem ryb reofilnych i potencjalnie największym tarliskiem ryb wędrownych. Bytuje tu silna populacja bolenia i głowacza białopłetwego. Ponadto występują tu: minóg strumieniowy, minóg rzeczny, piskorz, koza, różanka. Inne przedmioty ochrony obszaru to: traszka grzebieniasta, kumak nizinny i czerwoczyk nieparek.

Zgodnie z ustanowionym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie planem zadań ochronnych, zagrożeniami dla siedlisk obszaru są między innymi: zanieczyszczenia rzek przez ścieki komunalne i spływy z pól; zmiany stosunków wodnych; regulacje koryta; nadmierne użytkowanie (w tym presja turystyczna, turystyka kajakowa – w przypadku siedliska 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników); sukcesja; zmiany w składzie gatunkowym drzewostanów; eutrofizacja; kłusownictwo oraz obce gatunki inwazyjne – nawłoc kanadyjska, kolczurka kłapowana, Aster nowobelgijski (wirginijski), czeremcha amerykańska, słonecznik bulwiasty (topinambur), niecierpek drobnokwiatowy i niecierpek gruczołowaty.

Zagrożenia dla gatunków zasiedlających rzeki i ich najbliższe otoczenie to zanieczyszczenia wód, regulacja i zmiana przebiegu koryt rzecznych, wędkarstwo, kłusownictwo, eutrofizacja, melioracje. Inne zagrożenia dla gatunków to zarastanie stanowisk gatunku, intensywne koszenie, zalesianie. Dla bobra europejskiego i wydry zagrożeniami są: śmierć lub uraz w wyniku kolizji, połowy siecią, kłusownictwo – lub trucie i chwytanie.

Cele działań ochronnych obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka PLH280006 to utrzymanie obecnego, właściwego stanu siedlisk lub, tam gdzie to konieczne, jego poprawa. W przypadku siedliska 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*) dla osiągnięcia właściwego

stanu siedlisk konieczne jest ograniczenie negatywnego wpływu aktywności ludzi, w tym turystyki kajakowej oraz wędkarstwa. Poprawa stanu siedliska 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe oraz 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródłiskowe wymaga eliminacji gatunków obcych. W przypadku siedliska 91D0 Bory i lasy bagienne i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne wymagana jest poprawa stosunków wodnych i przywrócenie optymalnego poziomu uwilgotnienia podłoża. Dla siedliska 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny cel stanowi kontynuacja ochrony biernej. Dopuszczalne jest usuwanie złomów i wywrotów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa powszechnego i bezpieczeństwa ruchu drogowego w granicach rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”.

W przypadku gatunków: skójką gruboskorupowa, trzepla zielona, zalotka większa, czerwończyk nieparek, minóg strumieniowy, minóg rzeczny, piskorz, traszka grzebieniasta, kumak nizinny - celem ochrony jest uzupełnienie stanu wiedzy o gatunku w zakresie występowania w obszarze Natura 2000, stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia. Dla gatunków: koza, głowacz białopłetwy, różanka, bóbr europejski, wydra - cel stanowi utrzymanie obecnego właściwego (FV) stanu ochrony siedliska gatunku. W przypadku bolenia cel stanowi stopniowa poprawa niezadowolającego (U1) stanu ochrony do właściwego (FV) stanu ochrony poprzez udrożnienie korytarza migracyjnego w wyniku budowy przepławki dla ryb w Pierzchałach.

Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania to modyfikacja zasad gospodarki rybackiej poprzez wprowadzenie zarybień tylko gatunkami pochodzącymi z dorzecza rzeki Pasłęki; uregulowanie zasad użytkowania wędkarskiego według wskazań Planu; ograniczenie spływów kajakowych, w tym zapobiegnięcie penetracji siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków zwierząt i ich przekształceń polegających m.in. na usuwaniu z rzeki powalonych drzew stanowiących przeszkody dla kajaków poprzez wyłączenie ze spływów odcinków Pelnik – Mostkowo oraz Pityny – Olkowo. Na pozostałych odcinkach spływu mają być możliwe tylko za zgodą RDOŚ Olsztyn z uwagi na ochronę rezerwatową - Rzeka Pasłęka w granicach rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”

Na obszarze wiejskiej części gminy znajdują się 42 pomniki przyrody. Są to dęby, lipy, brzozy, wierzby, klony, buki, topole, sosny oraz żywotnik zachodni oraz trzy aleje, obejmujące 128 sztuk drzew, 85 sztuk drzew oraz 98 sztuk drzew. Na terenie miasta Orneta znajduje się 16 pomników przyrody, w tym dwie grupy drzew liczące 4 szt. (klon pospolity) i 8 szt. (topola). Inne gatunki drzew to dęby, klon pospolity, buk pospolity i lipa drobnolistna.

Przez teren gminy Orneta przebiegają korytarze ekologiczne, związane z dolinami rzek.

Obszar gminy, jako część województwa warmińsko-mazurskiego, jest objęty porozumieniem na rzecz ekorozwoju Zielone Płuca Polski. Podstawą powołania obszaru były jedno z najcenniejszych w kraju i Europie systemy ekologiczne.

9) Zabytki

Gmina Orneta leży na terenie historycznej Warmii. W gminie znajduje się duża ilość obiektów zabytkowych, w tym zabytkowe układy ruralistyczne (Bażyny, Bogatyńskie, Chwałęcin, Drwęczno, Henrykowo, Krosno, Mingajny, Nowy Dwór, Opin, Osetnik). Wszystkie obiekty znajdujące się w Rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostały zewidencjonowane w Gminnej Ewidencji Zabytków. Są to kościoły w Bażynach, Bogatyńskich, Chwałęcinie, Henrykowie, Krośnie, Mingajnach, Opinie i Osetniku. W niektórych miejscowościach ochroną objęto także budynki plebanii. Ponadto w Rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się pałace w Bażynach, Bogatyńskich i Karkajmach. Inne obiekty to m.in. zameczek w Białym Dworze, spichrz w Bogatyńskich i Krośnie oraz młyn w Osetniku. Ochroną objęto także niektóre cmentarze. Na terenie gminy znajdują się też dwa stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Gminnej Ewidencji Zabytków - osada wielokulturowa,

wczesnożelazna i wczesnośredniowieczna i cmentarzysko szkieletowe wczesnośredniowieczne oraz stanowisko wielokulturowe (cmentarzysko kultury wielbarskiej, osada wczesnośredniowieczna i cmentarzysko kultury zachodniobałtyjskiej) – oba stanowiska są położone w Osetniku. W Gminnej Ewidencji Zabytków zostały ponadto umieszczone istotne obiekty, które zachowały wartość historyczną i kulturową, takie jak zabytkowe budynki, parki, cmentarze a także aleje przydrożne i stanowiska archeologiczne.

Do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego wpisanych jest 91 zabytków, znajdujących się w granicach miasta Orneta. Są to przede wszystkim domy i kamienice, a także miasto w obrębie murów obronnych, obiekty sakralne, historyczne obiekty użyteczności publicznej (sąd, ratusz) oraz spichrz. Na terenie miasta znajdują się także dwa stanowiska archeologiczne oraz cztery stanowiska archiwalne bez potwierdzonej lokalizacji.

10) Stan środowiska – analiza problemowa

Stan powietrza:

Generalnie stan powietrza w województwie warmińsko-mazurskim, a zatem także w Gminie Orneta jest dobry. Jest to skutek niskiego uprzemysłowienia regionu. Największa presja występuje ze strony emisji z indywidualnych systemów grzewczych i rolnictwa. Pogorszenie jakości powietrza następuje w sezonie grzewczym i ma związek ze stosowaniem materiału opałowego niskiej jakości. Według *Oceny rocznej jakości powietrza w województwie warmińsko – mazurskim za rok 2014*, sporządzonej przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, stężenia zanieczyszczeń: SO₂, O₃, NO₂/NO_x, CO, pyłu PM_{2.5}, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu w pyłe PM₁₀ ze względu na ochronę zdrowia i roślin nie przekraczały wartości odpowiednio dopuszczalnych i docelowych określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012, poz. 1031). Wystąpiły przekroczenia wartości celu długoterminowego dla ozonu zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i roślin. W analizowanym okresie wystąpiły przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ we wszystkich strefach w województwie. W zakresie pyłu PM₁₀ w strefie warmińsko-mazurskiej i strefie miasto Olsztyn zanotowano przekroczenie poziomu dopuszczalnego ze względu na liczbę dni z wartościami powyżej 35 µg/m³. Strefę warmińsko-mazurską i strefę miasto Olsztyn zakwalifikowano zatem do klasy C. W żadnej ze stref nie stwierdzono jednak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla średniej rocznej. Przekroczenia dotyczyły obszarów miejskich. Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń była wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym oraz spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych piecach.

Gospodarka wodna:

W gminie występują korzystne warunki hydrogeologiczne i dobra jakość wód w głębszych, które są wystarczające do zbiorowego zaopatrzenia w wodę wszystkich jednostek osadniczych z wodociągów lokalnych wiejskich bądź zbiorowych grupowych. Zgodnie z danymi GUS w roku 2014, z instalacji wodociągowej korzystało 98,8% mieszkańców gminy. Gmina dąży do objęcia całej ludności gminy siecią wodociągową zbiorczą.

Gospodarka ściekowa:

Zgodnie z danymi GUS, w roku 2014, z instalacji kanalizacyjnej korzystało 79,2% mieszkańców gminy. Część miejscowości w gminie nie jest skanalizowana. W gminie działa 5 oczyszczalni ścieków. Niektóre gospodarstwa domowe posiadają indywidualne systemy kanalizacyjne (zbiorniki bezodpływowe, szamba, przydomowe oczyszczalnie ścieków). Rozwój sieci kanalizacyjnej będzie się odbywać poprzez zaopatrywanie

nowych terenów w urządzenia i sieci wodociągowe oraz uzupełnienia i modernizację istniejącej sieci.

Gospodarka gazowa

W Gminie brak gazociągów wysokiego ciśnienia i średniego ciśnienia. Przewiduje się w przyszłości możliwość gazyfikacji gminy siecią gazową średniego ciśnienia poprzez stacje redukcyjne IO. (gazociąg średniego ciśnienia relacji Wilczkowo – Lubomino – Orneta), co pozwoli na zmniejszenie uciążliwości małych, lokalnych źródeł ciepła (np. pieców węglowych).

Elektroenergetyka

Obecnie sieć elektroenergetyczna zapewnia zabezpieczenie potrzeb elektroenergetycznych gminy i miasta. Rozwój sieci i urządzeń energetycznych będzie uzależniony od zapotrzebowania. W Gminie planowany jest rozwój energetyki opartej o odnawialne źródła energii. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wyznaczono orientacyjne obszary posadowienia elektrowni wiatrowych. Należy jednak zauważyć, że Studium nie stanowi aktu prawa miejscowego i może nie być wystarczającą ochroną, zwłaszcza dla obszarów o słabszej niż Natura 2000 ochronie – np. obszarów chronionego krajobrazu. Może ponadto podlegać zmianom. Decydujące dla faktycznego zagospodarowania obszaru Gminy będą zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz jakość wydawanych przypadku ich braku decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. W przypadku obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000 istotne jest rzetelne uwzględnianie sformułowanych dla nich celów ochrony.

System ciepłowniczy

Miasto Orneta jest wyposażone w sieć ciepłowniczą z 1 kotłownią opalaną węglem, koksem lub olejem opałowym. Sieć ciepłownicza nie obejmuje całego miasta i wymaga modernizacji. Na obszarach wiejskich ciepło jest pozyskiwane z indywidualnych źródeł.

Zagrożenie powodzią

Na terenie gminy Orneta (w części wiejskiej oraz w mieście Orneta) występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, związane z rzekami Pasłęka, Wąsza i Drwęca Warmińskiej. Dla rzeki Drwęca Warmińska sporządzone zostało opracowanie „Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych”. Możliwość wystąpienia powodzi i podtopień ogranicza lokalizację obiektów budowlanych w dolinach rzecznych oraz w obniżeniach terenu. Istnieje potrzeba regulacji biegu rzeki w granicach miasta.

Osuwiska:

Ryzyko osuwania się mas ziemnych występuje w obrębie skarp i silnie nachylonych stoków doliny Drwęcy Warmińskiej oraz - w niewielkim stopniu - w obrębie niektórych wyrobisk.

Gospodarka odpadami

Gmina Orneta jest udziałowcem spółki Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi sp. z o.o. w Olsztynie. Przy współudziale 37 gmin centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego, uczestniczy w realizacji projektu - budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Olsztynie. Odpady komunalne zebrane z terenu gminy Orneta będą transportowane do stacji przeładunkowej w m. Medyny, gmina Lidzbark Warmiński lub bezpośrednio do Zakładu w Olsztynie. Składowisko odpadów komunalnych w m. Nowy Dwór, gmina Orneta jest zamknięte i zrehabilitowane.

Zgodnie z *Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Gminy Orneta na lata 2012 – 2032* zakłada się usunięcie tej substancji z obszaru Gminy do roku 2032.

11) Cele i priorytety środowiskowe, rozwój zrównoważony

Cele i priorytety środowiskowe dla gminy zostały zdefiniowane w *Programie ochrony środowiska dla miasta i gminy Orneta na lata 2004 – 2010 z perspektywą na lata 2011 – 2020*. Najistotniejsze zagadnienia to: rozwiązywanie problemów gospodarki ściekowej, zmniejszenie emisji gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza, ograniczanie środowiskowych skutków związanych z wytwarzaniem odpadów. Inne zadania to podniesienie poziomu świadomości ekologicznej lokalnych społeczności oraz kształtowanie przestrzeni przyrodniczej, m.in. w związku z wdrażaniem systemu Natura 2000. W ramach celu Ochrona bioróżnorodności i krajobrazu przewidziano promocję gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i leśnych w miejsce niedochodowych gospodarstw rolnych/specjalistycznych. Kolejnym priorytetem w ramach tego celu jest zadrzewianie gruntów rolnych nieuprawianych, wzorowane na zbiorowiskach naturalnych. Inne cele to ochrona gleb i zasobów kopalin oraz ograniczenie uciążliwości emitowanego hałasu do poziomów dopuszczalnych.

Cele i działania przewidziane w opiniowanym projekcie Strategii są zgodne z założeniami ww. dokumentu, jak również z celami i priorytetami środowiskowymi, założonymi w dokumentach wyższego rzędu, co opisano w rozdziale 2.2.

Zadania z zakresu rozwiązania problemów gospodarki ściekowej będą realizowane w ramach celu I.2. *Infrastruktura ochrony środowiska oraz dziedzictwa kulturowego, racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego*. Będą to: Rozwój kanalizacji i sieci wodociągowej, Modernizacja oczyszczalni ścieków, Montaż wodomierzy oraz Budowa lokalnych systemów oczyszczania ścieków.

Do zmniejszenia emisji gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza, bezpośrednio lub pośrednio przyczynią się działania, przewidziane w ramach celu I.3. *Gospodarka niskoemisyjna i energia odnawialna*, takie jak: Efektywna dystrybucja ciepła z OZE; Zwiększenie efektywności energetycznej MŚP, modernizacja instalacji i technologii w celu zmniejszenia zużycia energii cieplnej, elektrycznej i / lub wody; Wdrażanie systemów zrównoważonego zarządzania energią, w tym modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej, budynków prywatnych, realizacja programu likwidacji kominów, wymiana oświetlenia publicznego na energooszczędne.

Ograniczanie środowiskowych skutków związanych z wytwarzaniem odpadów w projektowanej Strategii znajdzie odzwierciedlenie w realizacji działań takich, jak Realizacja programu likwidacji azbestu oraz Wdrażanie procesów odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów.

W projektowanej Strategii przewidziano także szereg działań związanych z kształtowaniem lokalnej przestrzeni, w tym przestrzeni przyrodniczej. Wśród projektowanych działań znalazły się: Rewitalizacja przyrodnicza obszarów wokół cieków i zbiorników wodnych, zwłaszcza rzeki Pasłęki, Drwęcy, jeziora Mieczowego;; Realizacja programu ochrony zabytków i miejsc cennych kulturowo; Realizacja celów i przedsięwzięć Programu Rewitalizacji Ornety. Poprawa stanu infrastruktury Gminy oraz jakości przestrzeni są także zasadniczymi korzyściami, które wynikną z realizacji Celu III.3 *Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy*. Podobne korzyści, a także korzyści o charakterze społecznym, pośrednio przyczyniające się do poprawy stanu lokalnego środowiska, mogą wyniknąć z realizacji celu II.7. *Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*. Działania przewidziane w ramach tego celu mają służyć zrównoważonemu wykorzystaniu zasobów, ich ochronie i wdrożeniu systemu racjonalnego wykorzystania do rozwoju gospodarczego. Także prawidłowa realizacja celu III.6. *Rozwój oferty turystycznej, opartej o zasoby przyrodnicze, kulturowe, ekologię* przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni Gminy oraz wzrostu świadomości środowiskowej mieszkańców i turystów.

Działania realizowane w ramach celów I.4. *Nowoczesny i sprawny system edukacji, w tym przedszkolnej oraz szkolnictwa zawodowego*, I.5. *Rozwój infrastruktury i usług opieki zdrowotnej, opieki społecznej i bezpieczeństwa publicznego*, I.6. *Rozwój cyfryzacji* oraz II.6. *Wdrożenie instrumentów włączenia społecznego seniorów* a także *Budowanie więzi społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, w tym wspieranie ekonomii społecznej* przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców, ich zdrowia oraz budowy wysokiej jakości społeczeństwa obywatelskiego, co pośrednio powinno wpłynąć na kształtowanie się właściwych postaw mieszkańców wobec środowiska. Podobnie realizacja celu I.7. *Rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, rekreacyjnej, turystycznej i sportowej* ma służyć wykorzystaniu naturalnych zasobów gminy i jej dziedzictwa kulturowego do zaspokojenia potrzeb rozwojowych i bytowych mieszkańców oraz do rozwoju oferty turystycznej, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, poznawczej, rodzinnej, ekoturystyki. Właściwie realizowane działania w ramach tego celu mogą przyczynić się do poprawy jakości przestrzeni Gminy oraz sprzyjać kształtowaniu właściwych postaw wobec środowiska zarówno u mieszkańców, jak i u turystów.

Kolejnym celem Strategii (III.5.) jest *Rolnictwo ekologiczne*. Gmina Orneta położona jest na obszarach cennych przyrodniczo, co warunkuje sposób prowadzenia gospodarki rolnej: stosowanie nieerozyjnych metod upraw i nawożenia, zachowanie różnorodności biologicznej, podnoszenie kwalifikacji i świadomości ekologicznej rolników. Szczególnie ważne, zdaniem Autorów Strategii, jest wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego w niewielkich gospodarstwach, rozwoju gospodarstw małoobszarowych i różnicowania działalności w kierunku branż nierolniczych. Są to działania zgodne z celami i priorytetami środowiskowymi w zakresie rolnictwa.

W projektowanej Strategii brak działań bezpośrednio związanych z priorytetami: Zadrzewianie gruntów rolnych nieuprawianych, wzorowane na zbiorowiskach naturalnych oraz Ochrona gleb i zasobów kopalin, a także Ograniczenie uciążliwości emitowanego hałasu do poziomów dopuszczalnych. Celem projektowanej Strategii nie jest jednak wypełnienie wszystkich zdefiniowanych w innych dokumentach celów i priorytetów środowiskowych. Celem projektowanej Strategii nie jest także zdefiniowane nowych celów i priorytetów środowiskowych dla Gminy, ale można uznać, że zakładane w projektowanej Strategii cele i działania będą sprzyjały wdrożeniu celów i priorytetów środowiskowych określonych dla analizowanego obszaru w innych dokumentach strategicznych, zwłaszcza w *Programie ochrony środowiska dla miasta i gminy Orneta na lata 2004 – 2010 z perspektywą na lata 2011 – 2020*.

Dzięki uwzględnieniu w projektowanej Strategii licznych działań, które będą sprzyjać poprawie stanu środowiska w gminie oraz zaplanowaniu działań prorozwojowych w oparciu o zasoby gminy - ale z uwzględnieniem potrzeby ich zachowania w jak najlepszym stanie - można uznać, że projektowany dokument realizuje ideę zrównoważonego rozwoju.

5. Analiza skutków realizacji postanowień Strategii

1) Wprowadzenie

Jak wskazano w części metodycznej, ze względu na ogólny charakter projektowanej Strategii, oceny dokonano na poziomie celów oraz typów kluczowych działań w ramach celów operacyjnych. Uwzględniono także nieliczne działania o znanej lokalizacji. Wśród działań wyodrębniono dwie grupy – takie, których realizacja może powodować znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko (działania potencjalnie szkodliwe) oraz działania, których efekt środowiskowy może być korzystny. Jak przedstawiono w rozdziale 3.11, większość działań założonych w projektowanej Strategii będzie zaliczała się do drugiej z tych grup. W pewnych przypadkach, np. pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych (siłownie wiatrowe), budowy infrastruktury czy rozwoju turystyki, może wystąpić zarówno oddziaływanie niekorzystne, jak i korzystne.

W Strategii brak działań o wyłącznie niekorzystnym wpływie na środowisko. Działania obarczone potencjalnym ryzykiem wystąpienia negatywnego oddziaływania są natomiast jednocześnie i w pierwszym rzędzie działaniami sprzyjającymi wdrożeniu idei zrównoważonego rozwoju (np. OZE, rozbudowa infrastruktury sieciowej).

Wobec ogólnego charakteru projektowanego dokumentu i przedstawionych tu analiz, należy podkreślić, że dopiero ocena konkretnego przedsięwzięcia może przesądzić o oddziaływaniu lub jego braku.

2) Zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji dokumentu

Analizowany projekt ma wyłącznie charakter porządkujący kierunki rozwoju Gminy i prezentujący je w przejrzysty sposób na tle istniejących problemów i możliwości (analiza SWOT/TOWS). Brak realizacji dokumentu może oznaczać dla Gminy utrudnienia o charakterze organizacyjnym i może wpłynąć raczej na tempo zmian w Gminie, nie zaś na ich kierunek. Należy dodatkowo zauważyć, że projektowana Strategia w znaczącej mierze dotyczy rozwoju w dziedzinach, które mogą przynieść korzyści dla środowiska (takich jak np. infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarka odpadami, rewitalizacja przyrodnicza). Brak jej wdrożenia może zatem utrudnić realizację działań o charakterze prośrodowiskowym. Nie należy natomiast spodziewać się pozytywnych zmian w środowisku w związku z zaniechaniem realizacji Strategii. Nie wprowadza ona bowiem celów i działań. Które nie byłyby już ujęte w innych opracowaniach, obowiązujących dla obszaru objętego projektowanym dokumentem.

3) Oddziaływanie ustaleń projektowanej Strategii na środowisko

Ponieważ projektowana Strategia ma charakter przeglądowy, porządkujący, kierując się zasadą adekwatnego poziomu szczegółowości w niniejszej prognozie przedstawiono jedynie ogólne wnioski i zalecenia.

RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Działaniami mogącymi potencjalnie niekorzystnie wpłynąć na różnorodność biologiczną (w tym zwierzęta, rośliny oraz korytarze ekologiczne) będą przede wszystkim działania o charakterze infrastrukturalnym. Działania wiążące się z zajęciem terenu (takie, jak budowa podstawowej infrastruktury, zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego czy elektrowni wiatrowych) mogą potencjalnie, zależnie od charakteru, skali i lokalizacji przedsięwzięcia, powodować stałe negatywne oddziaływania na różnorodność biologiczną oraz modyfikować przebieg korytarzy ekologicznych i migracyjnych. Mogą zatem także wpływać na zmianę powiązań przyrodniczych, także na obszarach chronionych, w pewnych przypadkach nawet jeżeli będą lokalizowane poza tymi obszarami. Oddziaływania te będą w większości nieodwracalne, ale zastosowanie odpowiednich środków łagodzących oraz – jeżeli okaże się to konieczne - kompensacji pozwoli na zmniejszenie ich skutków. Zróżnicowanie oddziaływań zależy też od fazy przedsięwzięcia, inne wystąpią podczas budowy, a inne podczas eksploatacji. Środki zaradcze można zaprojektować dopiero na etapie inwestycyjnym, gdy znane są konkretne parametry i uwarunkowania realizacji danego przedsięwzięcia. Generalnie działania wiążące się z zajęciem terenu należy planować tak, by opisane efekty niekorzystne nie wystąpiły, bądź były jak najmniejsze. Należy unikać lokalizacji tego typu działań na obszarach przyrodniczo cennych czy wrażliwych. Jeżeli nie jest możliwe bezkonfliktowe zlokalizowanie przedsięwzięcia – należy zaprojektować adekwatne środki zaradcze – np. przepusty w przypadku przecięcia korytarzy migracyjnych przez drogi.

W Strategii nie określono typów źródeł odnawialnych, jakie mogą być wykorzystywane do produkcji energii w Gminie. Siłownie wiatrowe mogą oddziaływać negatywnie na ptaki i nietoperze, dlatego należy je lokalizować z dala od tras przelotów. Jeżeli w ramach Strategii będzie rozważana realizacja elektrowni wodnych, należy zwrócić uwagę na fakt, że oddziaływania w przypadku rzek mogą wystąpić także w pewnej odległości od inwestycji. Oprócz zapewnienia drożności cieków dla organizmów wodnych w czasie funkcjonowania przedsięwzięcia należy w takim przypadku zwrócić uwagę na oddziaływania w fazie jego realizacji – np. zanieczyszczenie i zmianę przejrzystości wody.

Przejściowe, krótkotrwałe oddziaływania na różnorodność biologiczną mogą mieć miejsce także na etapie budowy obiektów infrastrukturalnych – np. poprzez płoszenie zwierząt i ptaków. Należy zatem odpowiednio do lokalnych uwarunkowań planować czas robót i sposób ich prowadzenia.

Wśród działań znajduje się także budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Generalnie skutek skanalizowania Gminy będzie pozytywny dla środowiska, przede wszystkim dla jakości wód, z którymi związane są najcenniejsze zasoby tego obszaru, jednak na etapie budowy należy zwrócić uwagę na możliwość zaburzenia stosunków wodnych i przejściowych zanieczyszczeń, które mogą stanowić zagrożenie zwłaszcza dla obszarów podmokłych.

Szczególne typy działań stanowią działania z definicji korzystne dla środowiska, które jednak nieumiejętnie przeprowadzone mogą przynieść także szkody. Są to: rewitalizacja przyrodnicza obszarów wokół cieków i zbiorników wodnych, zwłaszcza rzeki Paślęki, Drwęcy, jeziora Mieczowego (korytarze ekologiczne), realizacja celów i przedsięwzięć Programu Rewitalizacji Ornety. Niewłaściwie przeprowadzona rewitalizacja przyrodnicza obszarów wokół cieków i zbiorników wodnych także może negatywnie wpłynąć na skład gatunkowy. Działania rewitalizacyjne należy prowadzić po starannym rozpoznaniu aktualnego stanu i problemów środowiska, precyzyjnie dostosowując je o potrzeb. Podobną grupę stanowią działania mające na celu przede wszystkim poprawę jakości lokalnej przestrzeni. Są to: Poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków i miejsc cennych kulturowo, w tym oznakowanie turystyczne miejsc cennych; Działania na rzecz poprawy estetyki i ładu przestrzennego poprzez wizualizacje, koncepcje zagospodarowania przestrzeni publicznej, adaptacja terenów zielonych, terenów leśnych do tworzenia atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego; Wdrożenie skutecznych instrumentów wykorzystania dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego gminy, oraz zaktywizowania właścicieli nieruchomości zabytkowych do inwestowania i adaptacji do nowych funkcji; Rewitalizacja obiektów sakralnych; Realizacja celów i przedsięwzięć Programu Rewitalizacji Ornety.

Kolejną szczególną grupą działań są działania związane z rozwojem turystyki i rekreacji. Można je

podzielić na dwie grupy. Działania o charakterze promocyjnym i informacyjnym mają za zadanie zwiększenie tchu turystycznego w Gminie. Oprócz nich planowane są działania infrastrukturalne: Optymalne wykorzystanie infrastruktury i zasobów sportowych, rekreacyjnych i turystycznych dla budowania oferty rekreacyjnej dopasowanej do różnych grup wiekowych, w tym rozwój infrastruktury rekreacyjnej wokół Jeziora Mieczowego, OSiR, obszarów chronionych i innych atrakcyjnych turystycznie miejsc; Rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej, opartej o funkcjonujące produkty turystyczne (szlak fortyfikacji Trójkąta Lidzbarskiego, Napoleoński, Kopernikowski, sieć Cittaslow rowerowy green velo) i zasoby infrastrukturalne (hotele wysokiego standardu), w tym ścieżek tematycznych, szlaków rowerowych, pieszych, questów, wydarzeń kreujących markę turystyczną Ornety; Realizacja celów i przedsięwzięć Programu Rewitalizacji Ornety; Wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału turystycznego Gminy dla wprowadzenia turystyki historycznej i lotniczej, Wykorzystanie jeziora Mieczowego, doliny chronionego krajobrazu rzeki Pasłęki, obszarów NATURA 2000, oraz pozostałych miejsc cennych przyrodniczo do rozwoju turystyki aktywnej; Tworzenie szlaków pieszych, rowerowych, tematycznych, z komercyjną infrastrukturą okołoturystyczną, włączanie szlaków gminnych w sieci regionalne, ponadregionalne oraz Wykorzystanie obszarów Natura 2000, obszarów cennych przyrodniczo do rozwijania turystyki jako alternatywnych źródeł dochodów na obszarach wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki.

W projekcie zakłada się zatem - między innymi - lepsze udostępnienie turystom przestrzeni gminy oraz oparcie oferty turystycznej gminy o zasoby przyrodnicze i kulturowe oraz rozwój turystyki aktywnej. Korzystanie przez turystów z zasobów lokalnego środowiska może się wiązać z niszczeniem siedlisk i gatunków czy płoszeniem zwierząt i ptaków. Należy zatem w taki sposób planować przebieg szlaków (w tym wodnych – dla turystyki kajakowej), aby omijały one obszary wrażliwe. Możliwe jest także ograniczanie liczby turystów przemieszczających się na szlakach – np. poprzez organizację atrakcyjnych, łatwo dostępnych miejsc, które zatrzymają część odwiedzających. Warto także umieszczać przy szlakach tablice informujące o właściwym zachowaniu.

W projekcie nie określono, w oparciu o jakie zasoby będzie rozwijana turystyka lotnicza. Jeżeli będzie planowane wybudowanie lotniska czy lądowiska, będzie to obiekt o znacznej powierzchni, który trzeba będzie zlokalizować w taki sposób, aby nie zwiększył fragmentacji ekosystemów, zwłaszcza lasów w Gminie.

Jednym z celów Strategii (III.5.) jest także *Rolnictwo ekologiczne*. Szczególnie ważne, zdaniem Autorów Strategii, jest wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego w niewielkich gospodarstwach, rozwoju gospodarstw małoobszarowych i różnicowania działalności w kierunku branż nierolniczych. Kluczowe działania, przewidziane w ramach tego celu to, oprócz wspomnianego wyżej rozwoju agroturystyki - Rozwój rynków zbytu produktów rolnych i żywności; Rozwój gospodarstw rolnych w kierunku upraw ekologicznych, produkcji zdrowej żywności, hodowli i przetwórstwa; Rozwój grup producenckich, sieci współpracy małych i średnich gospodarstw rolnych oraz Rozwój sektora rolno - spożywczego i usług wspomagających rolnictwo. Działania realizowane w ramach tego celu nie powinny mieć negatywnego wpływu na bioróżnorodność, ale warto rozważyć promowanie przy tej okazji tradycji, sprzyjających jej zachowaniu – np. utrzymywania miedz i zadrzewień śródpolnych.

OBSZARY CHRONIONE, W TYM OBSZARY NATURA 2000

Przyczyny potencjalnych oddziaływań oraz oddziaływania na obszary chronione będą analogiczne do oddziaływań na różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny oraz korytarze ekologiczne, opisanych powyżej.

Na obszarach chronionych w Gminie obowiązują szczególne przepisy ochronne (przywołane w rozdziale 3.8 niniejszego opracowania) które powinny być przestrzegane. W przypadku działań o charakterze stricte inwestycyjnym, decydująca będzie lokalizacja danego zadania, podczas której powinny zostać uwzględnione wymogi obowiązującego prawa. Generalnie można stwierdzić, że realizacja celów i działań, przewidzianych w projektowanej Strategii jest możliwa bez konfliktu z obszarami chronionymi. Jak

wskazano wyżej, działania rewitalizacyjne i sprzyjające poprawie jakości lokalnej przestrzeni należy także prowadzić po starannym rozpoznaniu aktualnego stanu i problemów środowiska, precyzyjnie dostosowując je o potrzeb. Jak wskazano w poprzednim rozdziale, większość działań przewidzianych w ramach celu III.5 *Rolnictwo ekologiczne* także w sposób bezkonfliktowy można wpisać się w ramy, wyznaczone przez przepisy ochronne, obowiązujące na obszarach chronionych w Gminie. Działaniem, na które należy zwrócić baczną uwagę jest w ramach tego celu „Wykorzystanie obszarów Natura 2000, obszarów cennych przyrodniczo do rozwijania turystyki jako alternatywnych źródeł dochodów na obszarach wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki”. Ogólnie można stwierdzić, że dziedziną, na której rozwój należy zwrócić uwagę jest turystyka, ponieważ często zagrożenia związane z presją ze strony turystów – np. zadeptywaniem, hałasem, zaśmiecaniem – są niedoceniane. Znaczne zwiększenie ruchu turystycznego w Gminie, w pewnych sytuacjach, zwłaszcza w przypadku wrażliwych ekosystemów, może prowadzić do zauważalnych zmian ich stanu. Zjawiskiem charakterystycznym dla żywiołowego rozwoju turystyki i rekreacji jest pojawianie się „dzikich” form zagospodarowania terenu. Mogą one być szczególnie szkodliwe w przypadku pasa nadrzecznego, ponieważ mogą mieć wpływ nie tylko lokalny, ale także szerszy – zaburzając przemieszczanie się organizmów wzdłuż koryta rzeki. W obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki obowiązują, na przykład, wymagania odnośnie utrzymania i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych; zachowania i ewentualnego odtwarzania korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą, czy też zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. Podobne ograniczenia obowiązują w Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej. W przypadku Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Pasłęki” (PLB280002), działaniem ochronnym powinno być ograniczenie organizacji spływów kajakowych. Ograniczenie turystyki kajakowej i wędkarstwa dotyczy także Obszaru o znaczeniu dla Wspólnoty „Rzeka Pasłęka” (PLH280006). Zakłada się tu także ograniczenie spływów kajakowych, w tym zapobiegnięcie penetracji siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków zwierząt i ich przekształceń polegających m.in. na usuwaniu z rzeki powalonych drzew stanowiących przeszkody dla kajaków poprzez wyłączenie ze spływów odcinków Pelnik – Mostkowo oraz Pityny – Olkowo. Na pozostałych odcinkach spływy mają być możliwe tylko za zgodą RDOŚ Olsztyn z uwagi na ochronę rezerwatową - Rzeka Pasłęka w granicach rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce. Planując rozwój turystyki na obszarach chronionych należy zatem dobrze rozpoznać zasoby środowiska, planowane do wykorzystania, pod kątem ich odporności oraz - w szczególności - ograniczeń prawnych - i tak zaplanować przebieg szlaków i usytuowanie innej infrastruktury (parkingi, pomosty, miejsca odpoczynku itp.) by odpowiednio kanalizować ruch turystyczny, chroniąc miejsca, którym mógłby on zaszkodzić. Zalecane jest także edukowanie turystów co do właściwych form obcowania z przyrodą – np. obserwacji ptaków bez ich płoszenia – poprzez broszury, informacje na stronie internetowej Gminy czy plansze edukacyjne na szlakach.

Prawidłowe zarządzanie rozwojem turystyki na obszarach wrażliwych wymaga także starannej obserwacji pod kątem ewentualnych niekorzystnych zjawisk – np. penetracji terenów, które powinny pozostać niedostępne czy wandalizmu oraz szybkiego reagowania na te zjawiska.

WODY

Działania, mogące ewentualnie potencjalnie powodować negatywne oddziaływania na wody to budowa obiektów infrastrukturalnych (np. infrastruktury liniowej – dróg, wodociągów, kanalizacji czy też punktowych – zakładów przetwórczych lub źródeł OZE). Mogą to być przede wszystkim przejściowe oddziaływania, które wystąpią w fazie budowy (związane z wykopami i zanieczyszczeniami). Oszacowanie

tych oddziaływań będzie możliwe dopiero na etapie inwestycyjnym, gdy będą znane parametry i uwarunkowania realizacji danego zadania.

Projektowana Strategia nie definiuje typów OZE jakie mogłyby być rozwijane w Gminie. Jeżeli w ramach realizacji Strategii będą powstawały elektrownie wodne, będzie możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe. Będą one także dotyczyły fazy budowy (prace w korycie) i będą miały charakter przejściowy. Należy jednak zwrócić uwagę na możliwość migracji zanieczyszczeń na znaczne odległości z nurtem rzeki. Także w tym przypadku ocena oddziaływań i zaplanowanie ewentualnych środków zapobiegawczych będzie możliwa dopiero na etapie inwestycyjnym.

Kolejna grupa działań, mogących wpłynąć na wody powierzchniowe to rozwój turystyki wodnej, w tym turystyki kajakowej. Zanieczyszczenia mogą być związane z niewłaściwym zachowaniem turystów (np. zaśmiecanie, wylwanie detergentów), przygotowaniem szlaków (usuwanie pni drzew z koryt rzecznych) lub nieodpowiednim zagospodarowaniem miejsc odpoczynku (brak sanitariatów, bieżącej wody).

Zanieczyszczenia te mogą się kumulować, zwłaszcza w miejscach intensywnie wykorzystywanych, dlatego należy im przeciwdziałać odpowiednio kanalizując ruch turystyczny (tworzenie łatwiej dostępnych miejsc), dbając o szlaki zgodnie z wymogami wynikającymi z przepisów ochronnych oraz zapewniając odpowiednią małą infrastrukturę (śmietniczki, sanitariaty, źródła wody, prysznic, umywalnie) i dbając o jej stan.

POWIETRZE (W TYM HAŁAS)

Ewentualne negatywne oddziaływania realizacji zapisów projektowanej Strategii na jakość powietrza oraz stanu akustycznego atmosfery może wystąpić przede wszystkim podczas budowy obiektów infrastrukturalnych i będzie polegać na zapyleniu oraz emisji hałasu. Będzie to oddziaływanie krótkotrwałe, ograniczone do czasu prowadzenia prac budowlanych. Środki ograniczające te oddziaływania mogą zostać zaplanowane dopiero na etapie inwestycyjnym, adekwatnie do charakteru i skali przewidywanych prac. Będzie to przede wszystkim stosowanie dobrych praktyk i odpowiedniej jakości sprzętu budowlanego. Mogą także zostać wprowadzone np. ograniczenia czasu prowadzenia prac związanych z emisją hałasu.

Oddziaływanie o charakterze stałym – emisja spalin i hałasu - może wystąpić wzdłuż dróg, które zostaną zbudowane bądź wyremontowane, co będzie mieć związek z wprowadzeniem na dany obszar ruchu samochodowego lub może spowodować zwiększenie jego natężenia. Możliwym rozwiązaniem ograniczającym negatywny skutek może być w tym przypadku odpowiednia organizacja ruchu, tak, by uniknąć jego spowalniania tworzenia się korków. Innym lokalnym źródłem ww. zanieczyszczeń komunikacyjnych mogą być parkingi, tworzone w związku z powstawaniem sklepów i zakładów przemysłowych oraz ze wzrostem natężenia ruchu turystycznego. Należy tak planować ich lokalizację i powierzchnię, aby spełniały swoją rolę, jednak w jak najmniej uciążliwy sposób. Należy także uwzględnić kwestię narażenia na hałas w przypadku rozwoju turystyki lotniczej.

Emisja hałasu może być związana także z funkcjonowaniem siłowni wiatrowych. Zagadnienie to zostało opisane niżej, w podrozdziale poświęconym oddziaływaniom na ludzi.

LUDZIE

Niekorzystne oddziaływanie na ludzi może być przede wszystkim związane z realizacją działań o charakterze inwestycyjnym, takich jak instalacje OZE czy drogi. Na etapie strategicznym nie jest możliwe zidentyfikowanie konkretnych oddziaływań, ponieważ będą one zależne od usytuowania ww. obiektów względem siedzib ludzkich czy miejsc uczęszczanych przez ludzi.

Generalnie można stwierdzić, że przy właściwym planowaniu zadań inwestycyjnych gros oddziaływań, takich jak hałas czy zapylenie, będzie mieć charakter przejściowy i ograniczy się do etapu realizacji danego przedsięwzięcia. Szczególny przypadek stanowią siłownie wiatrowe, które są wyjątkowo

niekorzystnie postrzegane przez społeczności, w otoczeniu których powstają. Negatywne oddziaływanie na organizm ludzki tzw. efektu stroboskopowego nie zostało jednoznacznie potwierdzone, jednak niewątpliwie emitowany przez silownie wiatrowe hałas czy migotanie światła mogą wpływać na subiektywne poczucie komfortu życia okolicznych mieszkańców. Instalacje takie powinny zatem być lokalizowane jak najdalej od siedzib ludzkich i wkomponowywane w krajobraz tak, by maksymalnie ograniczyć ich widoczność. W przypadku tego rodzaju inwestycji (tak, jak w przypadku wszystkich inwestycji „konfliktowych”) niezwykle ważna jest także właściwa komunikacja z lokalną społecznością przed i w trakcie realizacji przedsięwzięcia, tak, by mieszkańcy mogli mieć poczucie, że ich punkt widzenia jest uwzględniany.

Nadmierny rozwój ruchu turystycznego także może mieć niekorzystny wpływ na komfort życia mieszkańców. Należy zatem w taki sposób sterować tym ruchem, aby nie narażać mieszkańców na poczucie „osaczenia”. Warto w taki sposób oznakować i udostępniać przestrzeń gminy, aby większość turystów przemieszczała się w określonych miejscach, po określonych trasach, zapewniając lokalnej społeczności możliwość odpoczynku.

POWIERZCHNIA ZIEMI (W TYM GLEBA)

Możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań na powierzchnię ziemi (w tym glebę) będzie związana przede wszystkim z działaniami o charakterze inwestycyjnym. Czas oddziaływań będzie zależeć od czasu trwania prac budowlanych oraz trwałości zmian przestrzennych. W trakcie prac budowlanych będzie następowała czasowa zmiana ukształtowania powierzchni terenu. Zmiany te powinny być w jak największym stopniu usuwane po zakończeniu budowy.

Negatywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi w tym glebę w skali mikro może być związane także z rozwojem ruchu turystycznego poprzez uruchomienie zjawisk erozyjnych na wydeptywanych szlakach. Można przeciwdziałać temu zjawisku planując właściwie przebieg, metody wykonania nawierzchni i znakując odpowiednio sieć szlaków (tak, by z nich nie zbaczano i nie wydeptywano dzikich ścieżek).

KRAJOBRAZ

Negatywne oddziaływania na krajobraz mogą być związane przede wszystkim z realizacją dużych obiektów infrastrukturalnych, takich jak farmy wiatrowe. Inwestycje, które będą realizowane w ramach poszczególnych działań będą oddziaływać w różnym stopniu na krajobraz w zależności od lokalizacji, typu krajobrazu, a także od rodzaju obiektu i jego wielkości. Na poziomie strategicznym nie jest możliwa identyfikacja konkretnych oddziaływań. Zapobieganie takim oddziaływaniom to przede wszystkim uwzględnianie walorów krajobrazowych i ich ochrony poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach lokalizacyjnych.

Niekorzystne zmiany w krajobrazie może przynieść także niekontrolowany czy nieumiejętnie sterowany rozwój turystyki. Niekorzystne oddziaływanie może polegać na zaśmiecaniu, ale także na pogorszeniu walorów wizualnych za sprawą obecności tablic reklamowych, obiektów małej gastronomii, straganów z pamiątkami itp. Dlatego istotne jest wprowadzanie odpowiednich ograniczeń do planów miejscowych i promowanie korzystnych dla krajobrazu zachowań turystów i mieszkańców (np. zakaz lokalizowania wielkopowierzchniowych banerów reklamowych, jednolity system oznakowania obiektów noclegowych, wymagania co do wyglądu małych obiektów handlowych, zapewnienie śmietniczek i ogólnodostępnych sanitariatów, edukacja itp.).

KLIMAT

Nie przewiduje się możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na klimat w związku z realizacją postanowień projektowanej Strategii.

ZASOBY NATURALNE

Nie przewiduje się możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na zasoby naturalne w związku z realizacją postanowień projektowanej Strategii. Złoża obecne na terenie Gminy nie są obecnie eksploatowane a zapisy projektowanej Strategii nie dotyczą ani ich eksploatacji, ani też jej ograniczenia.

ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Niekorzystne oddziaływanie na zabytki i dobra materialne może być związane z realizacją zadań o charakterze inwestycyjnym – np. siłowni wiatrowych, silnie ingerujących w krajobraz, które mogą przesłonić obiekty zabytkowe, czy w niekorzystny dla ich percepcji sposób zmienić ich otoczenie. Zabytki są cennym zasobem gminy Orneta i powinny podlegać szczególnie starannej ochronie. Przy lokalizacji inwestycji należy uwzględnić położenie obiektów zabytkowych (w tym stanowisk archeologicznych) oraz cechy ich otoczenia - przede wszystkim krajobrazu. Warto także zidentyfikować inne cenne dla przestrzeni Gminy, ale nie mające statusu zabytku, obiekty materialne i zapewnić ich ochronę.

Potencjalne negatywne oddziaływania na dobra materialne o charakterze niefizycznym mogą polegać na spadku wartości nieruchomości (budynków i gruntów) z uwagi na niepożądane sąsiedztwo nowych inwestycji, które pogarszają atrakcyjność danego miejsca. Wśród działań, objętych strategią, mogą to być przede wszystkim farmy wiatrowe, dlatego należy unikać ich potencjalnie konfliktowych lokalizacji.

Zagrożeniem może być także nadmierny, bądź źle sterowany ruch turystyczny. W tym przypadku istotną będzie obserwacja rozwoju ruchu turystycznego – jego natężenia, preferencji turystów czy szczególnych problemów, takich jak akty wandalizmu, które mogą być przesłanką np. do wprowadzenia ograniczeń w udostępnianiu turystom przestrzeni Gminy.

ZALEŻNOŚCI MIĘDZY ELEMENTAMI ŚRODOWISKA I ODDZIAŁYWANAMI NA TE ELEMENTY ORAZ ODDZIAŁYWANIA SKUMULOWANE

Ze względu na przestrzenny, ogólny charakter projektowanej Strategii nie jest możliwe zidentyfikowanie konkretnych działań, z których realizacją będzie związany efekt skumulowany. Identyfikacja takich zjawisk będzie możliwa dopiero na etapie inwestycyjnym, kiedy będą znane istotne cechy oraz lokalizacja danego przedsięwzięcia względem innych przedsięwzięć funkcjonujących, bądź planowanych (a także nie będących przedsięwzięciami sposobów wykorzystywania przestrzeni). Należy zwrócić uwagę, że kumulacja skutków środowiskowych może mieć wymiar przestrzenny, ale też i czasowy. Przestrzenny efekt skumulowany może się pojawić w przypadku lokalizacji w jednym obszarze kilku typów inwestycji – np. droga i wodociąg. Z kumulacją w czasie można mieć do czynienia np. w przypadku wydeptywania dzikich ścieżek przez turystów.

ODDZIAŁYWANIA TRANSGRANICZNE

W projektowanej Strategii nie przewidziano działań, które mogą spowodować oddziaływania na środowisko o charakterze transgranicznym.

DZIAŁANIA KORZYSTNE DLA ŚRODOWISKA

Szereg działań, objętych projektem, jak wskazano w rozdziale 3.11 może mieć korzystne oddziaływanie na środowisko. W wielu przypadkach, opisanych powyżej, aby korzystnym efektem nie towarzyszyły oddziaływania negatywne, będzie konieczne zachowanie odpowiednich środków ostrożności. W Strategii zawarto także działania, których oddziaływanie (bezpośrednie lub pośrednie) będzie wyłącznie korzystne – bez zastrzeżeń. Będą to działania takie, jak: Wdrażanie procesów odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów; Realizacja programu ochrony zabytków i miejsc cennych kulturowo; Realizacja celów i przedsięwzięć Programu Rewitalizacji Ornety; działania dotyczące poprawy efektywności energetycznej; działania społeczne – sprzyjające kształtowaniu postaw obywatelskich mieszkańców Gminy; Promowanie ekologii w obszarze turystyki i rekreacji; Poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków i miejsc cennych kulturowo, w tym oznakowanie turystyczne miejsc cennych; Polityka przestrzenna Gminy zgodna z zasadami ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju, zachowania walorów dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska; Racjonalne gospodarowanie terenami gminnymi, z uwzględnieniem wszystkich obszarów rozwojowych: mieszkalnictwa, usług, rolnictwa, przemysłu. Korzystne będzie także wdrożenie większości działań celu III.5 Rolnictwo ekologiczne.

6. Warianty alternatywne

Przedstawienie wariantów alternatywnych dla projektowanej Strategii jest niezwykle trudne ze względu na brak konkretnych danych, dotyczących charakteru i lokalizacji poszczególnych działań. Działania objęte Strategią, jako całość, realizowane zgodnie z przepisami i zasadami ochrony środowiska powinny wpłynąć na poprawę stanu środowiska gminy Orneta. Sformułowanie na podstawie zidentyfikowanych problemów i zasobów gminy Orneta bardziej prośrodowiskowej, jednocześnie uwzględniającej potrzeby analizowanego obszaru kompozycji działań, wydaje się niemożliwe.

7. Propozycje metod oceny skutków realizacji strategii

Projektowana Strategia jest dokumentem ogólnym, kierunkowym. Nie wskazuje żadnych konkretnych zadań, jest także opracowaniem aprzestrzennym. Ponadto objęte opracowaniem cele i działania są równocześnie ujęte w innych, obowiązujących na obszarze Gminy dokumentach strategicznych i planistycznych. Wobec powyższego trudno zaprojektować specyficzny dla projektowanego dokumentu system monitoringu. Za sprawą realizacji projektu można się co prawda spodziewać poprawy stanu środowiska, jednak trudno oczekiwać, że będzie to poprawa możliwa do uchwycenia w wymiarze ilościowym i jednocześnie możliwa do przypisania wyłącznie do projektowanego dokumentu. System Państwowego Monitoringu Środowiska odzwierciedla środowiskowe efekty wszystkich działań podejmowanych w Gminie i w regionie. Proponuje się zatem, w przypadkach zauważenia pogorszenia stanu jakiegoś elementu środowiska (nie tylko w oficjalnych materiałach, także np. zgłaszanego przez mieszkańców) sprawdzenie, czy nie wynika to z niewłaściwej realizacji postanowień Strategii. Innym, pośrednim, źródłem wiedzy o środowiskowych skutkach realizacji Strategii, w stosunku do działań o charakterze inwestycyjnym, może być jej wymierny efekt w postaci np. liczby gospodarstw podłączonych do sieci kanalizacyjnej, czy długości sieci wodociągowej. Dodatkowo można rozważyć cykliczne (np. w odstępach rocznych) prowadzenie ankiety wśród mieszkańców (lub także turystów), badającej stosunek do walorów środowiskowych gminy i świadomość konieczności ich ochrony.

8. Rozwiązania zapobiegające, minimalizujące i kompensujące

Generalne zalecenia do stosowania podczas realizacji działań i inwestycji to:

- wybieranie - na tyle na ile to możliwe - niekonfliktowych lokalizacji przedsięwzięć oraz zwrócenie przy planowaniu konkretnych działań uwagi na fakt, że różne sposoby korzystania z przestrzeni mogą się wzajemnie wykluczać (zwłaszcza, że Gmina planuje rozwój turystyki, co oznacza, że jakość przestrzeni będzie istotnym walorem);
- wnikliwe zidentyfikowanie zasobów przestrzeni (w tym zasobów nie chronionych prawem, takich, jak np. krajobraz) przed wdrożeniem danego działania, tak, by wykorzystując jeden z zasobów, w miarę możliwości nie naruszyć innych, które mogą się okazać cenne w przyszłości;
- minimalizowanie ingerencji w obszary chronione i respektowanie obowiązujących na tych obszarach szczególnych przepisów;
- zaplanowanie adekwatnych środków ograniczających oddziaływanie na środowisko oraz kompensacji - jeżeli okażą się konieczne (zważywszy charakter działań, wskazanych w Strategii, konieczność stosowania kompensacji wydaje się mało prawdopodobna. Ewentualne działania kompensacyjne mogą polegać na: odtworzeniu siedlisk i tworzeniu nowych siedlisk, przenoszeniu lub odtwarzaniu gatunków, odtwarzaniu i tworzeniu połączeń między siedliskami)
- preferowanie rozwiązań przyjaznych środowisku, dostosowanych do zasobów, wymagań i ograniczeń przestrzeni Gminy i poprawiających jej jakość (np. harmonijne wkomponowywanie infrastruktury w krajobraz);
- stosowanie najlepszych dostępnych technik przy realizacji przedsięwzięć;
- promowanie rozwiązań zapewniających oszczędne wykorzystanie energii i zasobów;
- ograniczanie powstawania odpadów oraz stosowanie hierarchicznego postępowania z odpadami (w pierwszej kolejności zapobieganie, składowanie jako ostateczność);
- komunikacja ze społecznością lokalną – identyfikacja jej potrzeb i oczekiwań, badanie reakcji na zmiany, związane z realizacją Strategii;

Zalecenia odnośnie ograniczania ewentualnych negatywnych skutków środowiskowych działań objętych projektowaną Strategią przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Zestawienie celów strategicznych i operacyjnych, oraz kluczowych działań, które mogą być związane z negatywnym oddziaływaniem na środowisko, oddziaływań na środowisko i środków zaradczych

Lp.	Cel operacyjny	Kluczowe działania	Najważniejsze elementy środowiska, na które działanie może wpływać negatywnie	Środki zapobiegające oraz zmniejszające negatywny wpływ na środowisko
I. CEL STRATEGICZNY Wysoka jakość zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury publicznej, usług publicznych oraz optymalne wykorzystanie potencjału przestrzeni gminy do rozwoju				
I.1	Sprawna sieć komunikacyjna poprzez sprawną infrastrukturę drogową i towarzyszącą	Poprawa i rozwój infrastruktury drogowej łączącej drogi lokalne z wojewódzkimi i krajowymi Usprawnienie komunikacji wewnętrznej Gminy,	powierzchnia ziemi, gleby, wody powierzchniowe i podziemne, różnorodność biologiczna, (w tym zwierzęta, rośliny i obszary chronione), powietrze, ludzie, zabytki	– Właściwe prowadzenie prac budowlanych (ograniczenie przekształceń powierzchni ziemi, wpływu na wody powierzchniowe i podziemne – kwestia zabezpieczenia wód podziemnych w pasach

		zapewniającej wysoką jakość i bezpieczeństwo ruchu pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, w tym rozwijanie infrastruktury ścieżek rowerowych, pieszych, znakowania dróg		<p>o słabej izolacji, ograniczenie wpływu na gleby, zapylenia i hałasu);</p> <ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie niszczenia roślinności, wylesień, zwrócenie uwagi na ważny w Gminie problem fragmentacji lasów; – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – zaplanowanie adekwatnych do lokalnych wymagań (w tym krajobrazowych) sposobów rekultywacji terenów; – wykorzystanie rodzimych gatunków roślin przy rekultywacji; – adekwatna kompensacja zniszczonych siedlisk; – lokalizacja inwestycji i organizacja ruchu uwzględniająca potencjalne narażenie ludzi; – prowadzenie i budowa ścieżek rowerowych w sposób nie stwarzający zagrożeń dla użytkowników (np. odpowiednie usytuowanie względem dróg i cieków)
1.2	Infrastruktura ochrony środowiska oraz dziedzictwa kulturowego, racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego	<p>Kontynuacja kompleksowego programu skanalizowania i zwodociągowania Gminy Orneta</p> <p>Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową.</p> <p>Modernizacja oczyszczalni ścieków wraz z rozbudową kanalizacji sanitarnej (sieć kanalizacyjna w kierunku stacji uzdatniania wody) oraz odnowieniem istniejących sieci.</p> <p>Budowa lokalnych systemów oczyszczania ścieków</p>	powierzchnia ziemi, gleby, wody powierzchniowe i podziemne, rośliny, powietrze, ludzie, zabytki	<ul style="list-style-type: none"> – Właściwe prowadzenie prac budowlanych (ograniczenie przekształceń powierzchni ziemi, wpływu na wody powierzchniowe i podziemne – kwestia zabezpieczenia wód podziemnych w pasach o słabej izolacji, ograniczenie wpływu na gleby, zapylenia i hałasu); – ograniczenie niszczenia roślinności
		Rewitalizacja przyrodnicza obszarów wokół cieków i zbiorników wodnych, zwłaszcza rzeki Pasłęki,	Działania prawidłowo realizowane będą korzystne dla środowiska	<ul style="list-style-type: none"> – Dobre rozpoznanie uwarunkowań realizacji działań, tak, by była ona najbardziej adekwatna do

		<p>Drwęcy, jeziora Mieczowego.</p> <p>Realizacja Programu likwidacji azbestu.</p> <p>Realizacja programu ochrony zabytków i miejsc cennych kulturowo.</p> <p>Realizacja celów i przedsięwzięć Programu rewitalizacji Ornety (też działanie I.7)</p>		<p>potrzeb;</p> <ul style="list-style-type: none"> – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków;
I.3	Gospodarka niskoemisyjna i energia odnawialna	Wytwarzanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej	powierzchnia ziemi, gleby, wody powierzchniowe i podziemne, różnorodność biologiczna, (w tym zwierzęta, rośliny i obszary chronione), powietrze, ludzie, zabytki	<ul style="list-style-type: none"> – Właściwe prowadzenie prac budowlanych (ograniczenie przekształceń powierzchni ziemi, wpływu na wody powierzchniowe i podziemne – kwestia zabezpieczenia wód podziemnych w pasach o słabej izolacji, ograniczenie wpływu na gleby, zapylenia i hałasu); – lokalizacja poza obszarami chronionymi; – ograniczenie niszczenia roślinności, wylesień, zwrócenie uwagi na ważny w Gminie problem fragmentacji lasów; – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – minimalizacja zmian w krajobrazie; – zaplanowanie adekwatnych do lokalnych wymagań (w tym krajobrazowych) sposobów rekultywacji terenów; – wykorzystanie rodzimych gatunków roślin przy rekultywacji; – adekwatna kompensacja zniszczonych siedlisk; – lokalizacja inwestycji uwzględniająca potencjalne narażenie ludzi, zwłaszcza w przypadku elektrowni wiatrowych; – ograniczanie oddziaływań, związanych z ingerencją w koryto w przypadku budowy elektrowni wodnych – wyposażenie budowli wodnych w odpowiednie

				przeplawki
I.7	Rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, rekreacyjnej, turystycznej i sportowej	<p>Optymalne wykorzystanie infrastruktury i zasobów sportowych, rekreacyjnych i turystycznych dla budowania oferty rekreacyjnej dopasowanej do różnych grup wiekowych, w tym rozwój infrastruktury rekreacyjnej wokół Jeziora Mieczowego, OSiR, obszarów chronionych i innych atrakcyjnych turystycznie miejsc.</p> <p>Rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej, opartej o funkcjonujące produkty turystyczne (szlak fortyfikacji Trójkąta Lidzbarskiego, Napoleoński, Kopernikowski, sieć Cittaslow, szlak rowerowy green velo) i zasoby infrastrukturalne (hotele wysokiego standardu), w tym ścieżek tematycznych, szlaków rowerowych, pieszych, questów, wydarzeń kreujących markę turystyczną Ornety</p> <p>Wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału turystycznego Gminy dla wprowadzenia turystyki historycznej i lotniczej</p>	różnorodność biologiczna, (w tym zwierzęta, rośliny i obszary chronione), ludzie, zabytki, krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – sterowanie ruchem turystycznym tak, by jego natężenie było jak najmniejsze na obszarach wrażliwych oraz nie było uciążliwe dla mieszkańców (np. właściwe prowadzenie i oznakowanie szlaków i ścieżek, tworzenie atrakcyjnych miejsc skupiających ruch turystyczny, plansze edukacyjne) – budowa i dbałość o stan małej infrastruktury – badanie potrzeb mieszkańców w związku ze wzrostem ruchu turystycznego – propagowanie jak najmniej szkodliwych form turystyki – w przypadku budowy dużych obiektów infrastrukturalnych, związanych z obsługą turystyki – np. hotele, czy infrastruktura związana z turystyką lotniczą – typowe środki zaradcze będą takie, jak przy innych inwestycjach infrastrukturalnych
II. CEL STRATEGICZNY Budowanie więzi społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, w tym wspieranie ekonomii społecznej				
II.7	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	<p>Rewitalizacja obiektów sakralnych.</p> <p>Realizacja celów i przedsięwzięć Programu Rewitalizacji Ornety.</p>	Działania prawidłowo realizowane będą korzystne dla środowiska	<ul style="list-style-type: none"> – Dobre rozpoznanie uwarunkowań realizacji działań, tak, by była ona najbardziej adekwatna do potrzeb; – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – sprawdzenie obiektów pod kątem przebywania w nich nietoperzy.
III. CEL STRATEGICZNY Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa ekologicznego				
III.1	Wykorzystanie przestrzeni gminnej do rozwoju przedsiębiorczości, w tym	Rozwój przedsiębiorczości w obszarze inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko - mazurskiego: meblarstwo, włókiennictwo, zdrowa żywność, ekonomia	powierzchnia ziemi, gleby, wody powierzchniowe i podziemne, różnorodność biologiczna, (w tym zwierzęta, rośliny i obszary chronione),	<ul style="list-style-type: none"> – Właściwe prowadzenie prac budowlanych (ograniczenie przekształceń powierzchni ziemi, wpływu na wody powierzchniowe i podziemne – kwestia

	<p>wzmacnianie funkcji Strefy Przedsiębiorczości (włączanej do Specjalnej Strefy Ekonomicznej)</p>	<p>wody (w tym hodowla i przetwórstwo ryb).</p> <p>Promocja gospodarcza wolnych terenów inwestycyjnych.</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości opartej o lokalne dziedzictwo i zasoby.</p>	<p>powietrze, ludzie, zabytki</p>	<p>zabezpieczenia wód podziemnych w pasach o słabej izolacji, ograniczenie wpływu na gleby, zapylenia i hałasu);</p> <ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie niszczenia roślinności, wylesień; – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – zaplanowanie adekwatnych do lokalnych wymagań (w tym krajobrazowych) sposobów rekultywacji terenów; – wykorzystanie rodzimych gatunków roślin przy rekultywacji; – adekwatna kompensacja zniszczonych siedlisk; – lokalizacja inwestycji uwzględniająca potencjalne narażenie ludzi;
III.3	<p>Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy</p>	<p>Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych, wodociągowych i infrastruktury ochrony środowiska .</p> <p>Poprawa dostępności drogowej do obszarów planowanych pod zabudowę mieszkaniową i gospodarczą.</p>	<p>powierzchnia ziemi, gleby, wody powierzchniowe i podziemne, różnorodność biologiczna, (w tym zwierzęta, rośliny i obszary chronione), powietrze, ludzie, zabytki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Właściwe prowadzenie prac budowlanych (ograniczenie przekształceń powierzchni ziemi, wpływu na wody powierzchniowe i podziemne – kwestia zabezpieczenia wód podziemnych w pasach o słabej izolacji, ograniczenie wpływu na gleby, zapylenia i hałasu); – ograniczenie niszczenia roślinności, wylesień, zwrócenie uwagi na ważny w Gminie problem fragmentacji lasów; – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – zaplanowanie adekwatnych do lokalnych wymagań (w tym krajobrazowych) sposobów rekultywacji terenów; – wykorzystanie rodzimych gatunków roślin przy rekultywacji; – adekwatna kompensacja zniszczonych siedlisk; – lokalizacja inwestycji i organizacja ruchu uwzględniająca potencjalne narażenie ludzi; – prowadzenie i budowa ścieżek rowerowych w sposób nie stwarzający

				zagrożeń dla użytkowników (np. odpowiednie usytuowanie względem dróg i cieków)
III.5	Rolnictwo ekologiczne	Wykorzystanie obszarów Natura 2000, obszarów cennych przyrodniczo do rozwijania turystyki jako alternatywnych źródeł dochodów na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki	różnorodność biologiczna, (w tym zwierzęta, rośliny i obszary chronione), ludzie, zabytki, krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – sterowanie ruchem turystycznym tak, by jego natężenie było jak najmniejsze na obszarach wrażliwych oraz nie było uciążliwe dla mieszkańców (np. właściwe prowadzenie i oznakowanie szlaków i ścieżek, tworzenie atrakcyjnych miejsc skupiających ruch turystyczny, plansze edukacyjne) – budowa i dbałość o stan małej infrastruktury – badanie potrzeb mieszkańców w związku ze wzrostem ruchu turystycznego – propagowanie jak najmniej szkodliwych form turystyki
III.6	Rozwój oferty turystycznej, opartej o zasoby przyrodnicze, kulturowe, ekologię	<p>Wdrażanie projektów turystycznych wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe</p> <p>Wykorzystanie jeziora Mieczowego, doliny chronionego krajobrazu rzeki Pasłęki, obszarów NATURA 2000, oraz pozostałych miejsc cennych przyrodniczo do rozwoju turystyki aktywnej.</p> <p>Tworzenie szlaków pieszych, rowerowych, tematycznych, z komercyjną infrastrukturą okołoturystyczną, włączanie szlaków gminnych w sieci regionalne, ponadregionalne</p>	różnorodność biologiczna, (w tym zwierzęta, rośliny i obszary chronione), ludzie, zabytki, krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> – uwzględnienie wymogów ochrony obszarów chronionych i zabytków; – sterowanie ruchem turystycznym tak, by jego natężenie było jak najmniejsze na obszarach wrażliwych oraz nie było uciążliwe dla mieszkańców (np. właściwe prowadzenie i oznakowanie szlaków i ścieżek, tworzenie atrakcyjnych miejsc skupiających ruch turystyczny, plansze edukacyjne) – budowa i dbałość o stan małej infrastruktury – badanie potrzeb mieszkańców w związku ze wzrostem ruchu turystycznego – propagowanie jak najmniej szkodliwych form turystyki

9. Wnioski

Z przeprowadzonych analiz można wyciągnąć następujące wnioski:

- Projektowana Strategia jest dokumentem ogólnym, pozbawionym wskazań przestrzennych. Zalecenia odnośnie zagospodarowania przestrzeni Gminy zostały sformułowane w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy, które było poddane przed przyjęciem strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Zapisy projektowanej Strategii są zgodne ze studium, ale żaden z tych dokumentów nie jest bezpośrednio podstawą do realizacji konkretnych przekształceń lub inwestycji.
- Ocenia się, że generalnie realizacja projektowanej Strategii przyczyni się poprawy stanu środowiska w Gminie. Niemniej pewne działania – nieodpowiednio zaplanowane - mogą oddziaływać negatywnie na niektóre elementy środowiska.
- Działania potencjalnie stwarzające ryzyko negatywnych oddziaływań na środowisko to działania o charakterze infrastrukturalnym oraz rozwój turystyki.
- Odpowiednie, odpowiedzialne i poparte wiedzą planowanie działań (z uwzględnieniem ograniczeń, wynikających z przepisów, obowiązujących na obszarach chronionych) powinno sprawić, że znaczące negatywne skutki środowiskowe praktycznie nie wystąpią.

10. Źródła

- Kondracki J. (2001) Geografia regionalna Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Wojewódzkie, powiatowe i gminne dokumenty strategiczne wymienione w rozdziale 2.2
- Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG” opublikowany w listopadzie 2001 roku przez Generalną Dyрекcję ds. Środowiska (European Communities, 2001, polski przekład: WWF Polska, 2005r.);
- www.natura2000.gdos.gov.pl
- <https://portal.warmia.mazury.pl>
- www.mg.gov.pl
- www.kzgw.gov.pl
- www.msport.gov.pl
- www.mos.gov.pl
- www.stat.gov.pl
- www.wios.olsztyn.pl
- <http://www.wuoz.olsztyn.pl/>
- <http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/>
- <http://natura2000.gdos.gov.pl/>

11. Załączniki

Załącznik 1. Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko dokonane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie

Załącznik 2. Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko dokonane przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie

Olsztyn, dnia 9 lutego 2016 r.

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

ul. Dworcowa 60, 10-437 Olsztyn

tel. 89 537 21 00

faks 89 527 04 23

www.olsztyn.rdos.gov.pl

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Olsztynie
WYSŁANO

Nr z rejestru..... 3 ..... Podpis.....

10 LUT. 2016

WSTE.411.2.2016.BW

**Lokalna Grupa Działania
„Warmiński Zakątek”
ul. Grunwaldzka 6
11-040 Dobre Miasto**

Po rozpatrzeniu wniosku **Lokalne Grupa Działania „Warmiński Zakątek”** z dnia 13 stycznia 2016 r., znak: WZ/6/1/2016 w sprawie uzgodnienia zakresu prognozy oddziaływania na środowisko dla dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Orneta na lata 2016 – 2023*, zgodnie z art. 46 ust. 1 oraz 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (j. t. Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) określam zakres prognozy oddziaływania na środowisko dla ww. dokumentu, która powinna zawierać zagadnienia określone w art. 51 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

W prognozie należy zawrzeć między innymi opis dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Orneta na lata 2016 – 2023*, przedstawić aktualny stan środowiska, ocenić wpływ proponowanych w *Strategii* rozwiązań, na wszystkie elementy środowiska przyrodniczego, w tym na zdrowie ludzi oraz dziedzictwo kulturowe i zabytki. W prognozie należy rozważyć korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji planowanego dokumentu oraz dokonać oceny skutków dla środowiska realizacji zaplanowanych działań, bądź skutków, które nastąpią w wyniku braku ich realizacji.

W prognozie do projektu powyższego dokumentu należy przede wszystkim:

- dokonać oceny stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska;
- dokonać oceny potencjalnych skutków dla środowiska w wyniku wdrażania zapisów dokumentu;
- sformułować rekomendacje, które powinny zostać wzięte pod uwagę przy formułowaniu ostatecznej wersji dokumentu;
- dokonać oceny czy projekt dokumentu jest zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- dokonać oceny pozytywnych i negatywnych lub obojętnych skutków dla środowiska;
- przedstawić kryteria oceny oddziaływania i rodzaj oddziaływania.

W prognozie należy:

- określić cele i priorytety ekologiczne (cele nadrzędne, podstawowe, uzupełniające);
- dokonać analizy wpływu sformułowanych celów na środowisko, a szczególnie na warunki jego ochrony;

- dokonać odniesienia zgodności tych celów oraz kierunków działań w stosunku do celów określonych w politykach nadrzędnych (międzynarodowych i krajowych);
- dokonać odniesienia zgodności tych celów oraz kierunków działań w stosunku do celów określonych we wszystkich dokumentach opracowanych na potrzeby gminy mających charakter dokumentów strategicznych, uwzględniających sferę przestrzenną, ekonomiczną i społeczną oraz wszystkich dokumentów istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska opracowanych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym;
- wskazać działania i określić zadania prowadzące do ich realizacji.

Ponadto prognoza oddziaływania na środowisko powinna również przedstawiać:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony znajdujących się w granicach gminy obszarów chronionych, w tym:
  1. rezerwat przyrody *Ostoja bobrów na rzece Pasłęce*,
  2. *Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej*,
  3. *Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki*,
  4. *obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Pasłęki PLB280002*,
  5. *obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Rzeka Pasłęka PLH280006*.

W prognozie oddziaływania na środowisko należy uwzględnić również zapisy zawarte w planach zadań ochronnych opracowanych dla obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody. Ponadto należy przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań mogących być rezultatem realizacji dokumentu.

Przedmiotowa prognoza powinna stanowić:

- ocenę *Strategii* z punktu widzenia ochrony środowiska jako całości - ocenie należy zatem poddać wszystkie elementy środowiska, na które ustalenia tego dokumentu mogą wywierać wpływ przekształcający,
- powinna zawierać analizę zagrożeń oraz skutków, które dla środowiska mogą stanowić zaprojektowane do zrealizowania w *Strategii* zadania,
- propozycje rozwiązań, które mogą przyczynić się do zmniejszenia, ograniczenia lub eliminacji tych zagrożeń,
- prognoza powinna ustalić na ile zadania zawarte w *Strategii* pozwolą na zachowanie istniejących wartości środowiska, wzbogacą lub odtworzą obniżone wartości środowiska oraz w jakim stopniu będą potęgować zagrożenia już istniejące.

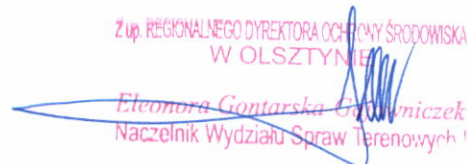
Otrzymują

1. adresat
2. aa.

Z up. REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA
W OLSZTYNIE

Eleonora Gontarska-Grochmalniczek
Naczelnik Wydziału Spraw Terenowych

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

10-561 Olsztyn, ul. Żołnierska 16; tel. centrala 89 524 83 00; faks 89 679 16 99; e-mail: wsse@wsse.olsztyn.pl; www.wsse.olsztyn.pl

WZ/18/01/2016

Olsztyn, dnia 19.01.2016 r.

ZNS.9082.2.10.2016.Z

OPINIA

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1412), art. 46 pkt 1, art. 53, art. 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), po zapoznaniu się z dokumentacją przedłożoną przy wniosku Pani Małgorzaty Ofierskiej – Prezesa Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”, ul. Grunwaldzka 6, 11-040 Dobre Miasto (występującej w imieniu Gminy Orneta) z dnia 13.01.2016 r. (data wpływu 14.01.2015 r.) znak: WZ/7/I/2016

Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

u z g a d n i a

zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Orneta na lata 2016 – 2023 określony w art. 51 ust. 2, art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy z dnia 3 października 2008 r.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 13.01.2016 r. (data wpływu 14.01.2015 r.) znak: WZ/7/I/2016 Pani Małgorzata Ofierska – Prezes Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”, ul. Grunwaldzka 6, 11-040 Dobre Miasto zwróciła się do Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Orneta na lata 2016 – 2023.

Przedmiotowa Strategia jest opracowaniem kwalifikującym się do dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko (zgodnie z art. 51 ust. 1 ww. ustawy). Na podstawie art. 53, w związku z art. 56 oraz art. 58 tej ustawy, organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko z państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym. W przedmiotowej sprawie właściwym miejscowo do uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji jest Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny.

Przedmiotowa strategia jest dokumentem o charakterze ogólnym, analizującym uwarunkowania i szanse rozwoju Miasta i Gminy Orneta oraz wytyczającym główne ramy i kluczowe kierunki działań do 2023 roku. W dokumencie wyznaczone będą cele priorytetowe oraz cele strategiczne.

Prognoza oddziaływania na środowisko będzie dokumentem wspomagającym proces decyzyjny związany z zaopiniowaniem i przyjęciem Strategii oraz współtworzącym ostateczną wersję tego dokumentu (wnioski i rekomendacje wynikające z prognozy powinny być uwzględnione w Strategii).

Rolą prognozy o oddziaływaniu na środowisko będzie m.in. wykazanie, w jakim stopniu realizacja ustaleń „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Orneta na lata 2016 – 2023” może powodować negatywne, bądź pozytywne oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska naturalnego. Prognoza powinna także zawierać ocenę, czy zaproponowane rozwiązania (ustalenia) przyjęte w przedmiotowym dokumencie ograniczają ewentualne negatywne oddziaływania na stan środowiska oraz stan sanitarny analizowanego obszaru.

Podstawową zawartość prognozy oddziaływania na środowisko oraz sposób jej opracowania określają art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy z dnia 3 października 2008 r. Z uwagi na ogólny (strategiczny) charakter ustaleń projektowanego dokumentu WMPWIS uznał, że nie jest konieczne określenie w niniejszej opinii dodatkowych wymagań odnośnie informacji, jakie powinny znaleźć się w prognozie. Zwraca jednak uwagę, że zgodnie z art. 52 ust. 1 ww. ustawy informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu.

W ocenie WMPWIS prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Orneta na lata 2016 – 2023” opracowana zgodnie z art. 51 ust. 2, art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy z dnia 3 października 2008 r. będzie wystarczająca dla oceny przewidywanego wpływu realizacji ustaleń tego dokumentu na stan środowiska oraz stan sanitarny obszaru Miasta i Gminy Orneta.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji.

Zastępca
Warmińsko-Mazurskiego
Państwowego Wojewódzkiego
Inspektora Sanitarnego
mgr Bożena Najda

Otrzymują:

1. Lokalna Grupa Działania
„Warmiński Zakątek”
ul. Grunwaldzka 6
11-040 Dobrze Miasto
2. Aa.